

॥ श्री ॥

अतीत्य हृदय.

नृप संहित शुद्ध गुजराती भाषांतर.

प्रसिद्ध करनार.

महादेव रामचंद्र जगुटे.

मुद्राकार—अमदावाद

प्रत. २०००

सर्वे एक प्रसिद्ध कर्माणि साधिन राज्या क्रि.

अमदावाद.

वी. जयमंद जगुगीली प्रान्टिग प्रेस.

रे.—सनापोसना हरवांग.

संवत् १९५५

संत १९५५

दिमत मे आना.

શ્રીગણેશાયનમઃ

॥ અથ આદિત્યહૃદય ॥

આચમ્યદેશકાલૌસંકીર્ત્યમમારોગ્યાવાપ્તયે શ્રીસવિતૃસૂર્યનારા-
યણ પ્રીત્યર્થદ્વાદશનમસ્કારાભ્યંકર્મકરિષ્યે ॥

આચમન કરી, પોતાને સુખ મળવા માટે શ્રી સવિતાનારાયણની કૃપા-
સાર બાર નમસ્કારવાળાં કર્મને કરવા, દેશકાળ વિગેરેના સંકલ્પ કર્યા પછી
નીચે પ્રમાણે ધ્યાનારૂઢ થવું.

॥ અથધ્યાનમ્ ॥

ધ્યેયઃસદાસવિતૃમંડલમધ્યવર્તીનારાયણઃ સરસિજાસનસન્નિવિષ્ટઃ ॥
કેયૂરવાન્મકરકુંડલવાન્ કિરીટીહારીહિરણ્યવપુર્ધૃતશંખચક્રઃ । ૧ ।

ધ્યાન.

જેને હાથે બાણબન્ધ, કાને મકરાકૃત કુંડલ, મસ્તક ઉપર મુકુટ ક-
ન્ડભાગ પર, સુવર્ણના સદૃશ જેવું શરીરછે તથા જેણે હાથમાં શંખ તથા ચક્રને
ધારણ કરેલ છે, અને સૂર્યના મન્ડલના મધ્યમાં જે પદ્માસનથી બેઠેલા છે,
એવા નિરંતર ધ્યાન કરવા યોગ્ય નારાયણનું હું ધ્યાન કરું છું. ?

एकचक्ररथोयस्यदिव्यःकनकभूषितः ॥

समेभवतुसुप्रीतःपद्महस्तोदिवाकरः ॥ २ ॥

સુવર્ણથી ભૂષિત, એક પૈડાવાળો જેનો દિવ્ય રથ છે, અને જેના હ-
સ્તમાં કમળા છે, એવા દિવાકર-સૂર્ય ભગવાન મારા ઉપર પ્રસન્ન થાઓ. ૨

॥ मित्रायनमः ॥ रवयेनमः ॥ सूर्यायनमः ॥ भानवेनमः ॥

स्वगायनमः ॥ पूष्णेनमः ॥ हिरण्यगर्भायनमः ॥ मरीचयेनमः ॥

આદિત્યાયનમઃ ॥ સવિત્રેનમઃ ॥ અર્કાયનમઃ ॥ માસ્કરાયનમઃ

મિત્રને, રવિને સૂર્યને ભાનુને, ખગને, પુષાને હિરણ્યગર્ભને, મુરિચિને આદિત્યને, સપિતાને, અર્કને અને ભાસ્કર એ બાર આદિત્ય નમસ્કાર કર્યું.

॥ ૧૨ ॥ નમઃસવિત્રેજગદેકચક્ષુષેજગતત્પ્રસૂતિસ્થિતિનાશદેતવે ॥

ત્રયીમયાયત્રિગુણાત્મધારિણેવિરિંચિનારાયણશંકરાત્મને ॥ ૧ ॥

જગતનાં એક નેત્રરૂપ જગતની ઉત્પત્તિ સ્થિતિ અને નાશનાકારણ ઋક્, યજુ અને સામ એ ત્રણવેદ રૂપ તથા સત્વ, રજઃ અને તમોગુણના શરીરને વારણ કરવાવાળા, એટલે કે વિષ્ણુ, બ્રહ્મા અને શિવરૂપ સૂર્ય ભગવાનને નમસ્કાર કર્યું. ૧

નમોસ્તુસૂર્યાયસહસ્રરશ્મયેસહસ્રશાखાન્વિતસંભવાત્મને ।

સહસ્રયોગોદ્ભવભાવભાગિનેસહસ્રસંખ્યાયુધધારિણેનમઃ ॥ ૨ ॥

હજારો હિરણ્યોવાળા હજારો શાખાઓથી યુક્ત ઉત્પત્તિ રત્નરૂપ છે જેનું એવા હજારો યોગથી ઉત્પન્ન થયેલ પદાર્થોને ભોગવવાવાળા અને હજારો આયુધને ધારણ કરવાવાળા સૂર્યનારાયણને નમસ્કાર કર્યું. ૨

આદિત્યસ્યનમસ્કારંયેકુર્વેતિદિનેદિને ॥

જન્માંતરસહસ્રેષુદારિદ્રયંનોપજાયતે ॥ ૩ ॥

જે મનુષ્ય પ્રતિદિવસ સૂર્ય ભગવાનને નમસ્કાર કરે છે, તેને હજારો જન્મમાં પણ દારિદ્ર આવતું નથી. ૩

શ્રીગણેશાય નમઃ ॥ શતાનીક ઉવાચ । કથમાદિત્યમુદ્યંત,

મુપતિષ્ઠેદ્રિજોત્તમ । એતન્મે બ્રૂહિ વિપ્રેન્દ્ર પ્રપદ્યે શરણં તવ ॥૧॥

આ પ્રમાણે નમસ્કાર કરવા.

શતાનીકરાજ પુછે છે-હે સુમન્ત ર્ષિ ! હે દ્વિજોત્તમ !! ઉદ્ય થતા સૂર્યની કેવા પ્રકારે સેવા કરવી તે મને કહો. હે વિપ્રેન્દ્ર ! હું આપને શરણ આપ્યો છું. ૧

સુમંતુઃ સ્વાચ । इदमेव पुरा पृष्ठः शंखचक्रगदाधरः ।

गन्धशिरसा देवर्जुनेन महात्मना ॥ २ ॥

સુમન્ત ર્ષિ કહે છે કે-હે રાજેન્દ્ર ! પૂર્વે મહાત્મા અર્જુને આવેજી
પ્રશ્ન શંખ, ચક્ર અને ગદાને, ધારણ કરવાવાળા જે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન તેને
પુછ્યો હતો. ૨

कुरुक्षेत्रे महाराज प्रवृत्ते भारते रणे ।

कृष्णनाथं समासाद्य प्रार्थयित्वा ब्रवीदिदम् ॥ ३ ॥

હે રાજા શતાનીક ! કુરુક્ષેત્રમાં પાંડવ-કૌરવના મહાસંગ્રામથી નિવૃત્ત
થયા પછી અર્જુને શ્રીકૃષ્ણ પાસે જઈને પ્રાર્થના કરીને આ પ્રમાણે પુ-
છ્યું હતું. ૩

अर्जुन उवाच । ज्ञानं च धर्मशास्त्राणां गुह्याद्गुह्यतरं तथा ।

मया कृष्ण परिज्ञातं वाङ्मयं सचराचरम् ॥ ४ ॥

અર્જુન પુછે છે કે-હે ભગવાન ધર્મશાસ્ત્રનું ગુહ્ય થકી પણ ગુહ્ય જ્ઞાન
મેં આપના શ્રી મુખથી શ્રવણ કર્યું અને જેમાં સ્થાવર જંગમ વિશ્વ છે
અને પાણીનો સમુદ્ર પણ મેં જાણ્યો. ૪

सूर्यस्तुतिमयं न्यासं वक्तुमर्हसि माधव ।

भक्त्या पृच्छामि देवेश कथयस्व प्रसादतः ॥ ५ ॥

હે માધવ ! જેમાં સૂર્યની સ્તુતિ છે એવો ન્યાસ દેવદેવેશ હું ભક્તિ
પૂર્વક પુછું છું, માટે મારા ઉપર અનુગ્રહ કરીને તે કહો. ૫

सूर्यभक्तिं करिष्यामि कथं सूर्य प्रपूजयेत् ।

तदहं श्रोतुमिच्छामि तत्प्रसादेन यादव ॥ ६ ॥

સૂર્યની ભક્તિ તથા પૂજન હું કરીશ, પણ તે કેવી રીતે થાય? હે
શ્રીકૃષ્ણ! તેનો વિધિ હું આપના મુખથી આપની કૃપાવડે શ્રવણ કરવા ઇચ્છા
રાખું છું. ૬

શ્રીભગવાનુવાચ । રુદ્રાદિદૈવતૈઃ સર્વૈઃ પૃથ્વેન કથિતં મયા ।

વક્ષ્યેહં સૂર્યવિન્યાસં શૃણુ પાંડવ યત્નતઃ ॥ ૭ ॥

શ્રીભગવાન કહેછે કે હે પાન્ડુકુળ ભૂપણ અર્જુન! શ્રીસદ્ગણેશ્વર-આદી સર્વ દેવતાઓએ મને પુછ્યું હતું, અને જે મેં સૂર્યના ન્યાસ કહ્યો હતો, તે હું તને કહું છું, તે તું યત્ન પૂર્વક શ્રવણ કર્ય. ૭

અસ્માકં યત્ત્વયા પૃથ્વેકાચંતો ભવાર્જુન ।

તદહં સંપ્રવક્ષ્યામિ આદિમધ્યાવસાનકમ્ ॥ ૮ ॥

હે અર્જુન! તેં જે મન પુછ્યું, તે તું એકાગ્રચિતથી શ્રવણ કર્ય. તે વિધિ, આદિ, મધ્ય અને અવસાન પર્યન્ત હું તને કહાશ. ૮

અર્જુન ઉવાચ । નારાયણ સુરશ્રેષ્ઠ પૃચ્છામિ ત્વાં મહાયશાઃ ।

કથમાદિત્યમુદ્યંતર પતિષ્ઠેત્સનાતનમ્ ॥ ૯ ॥

અર્જુન પુછે છે કે-હે નારાયણ! હે સુરશ્રેષ્ઠ!! હે મહાયશવાળા! હે સનાતન!! હું આપને પુછું છું કે, -ઉદય થતા સૂર્યનું સેવન શી રીતે કરવું? ૯

શ્રીભગવાનુવાચ । સાધુ પાર્થ મહાબાહો બુદ્ધિમાનસિ પાંડવ ।

યન્માં પૃચ્છસ્યુપસ્થાનં તત્પવિત્રં વિભાવસોઃ ॥ ૧૦ ॥

શ્રી ભગવાન કહેછે કે-હે પાન્ડુનન્દન! હે મહાબાહો! તું બુદ્ધિમાન છે. તે ઉત્તમ પ્રશ્ન કરેલ છે સૂર્યનું સેવન તેં મને પુછ્યું, તે પવિત્ર છે. ૧૦

સર્વમંગલમાંગલ્યં સર્વપાપપ્રણાશનમ્ ।

સર્વરોગપ્રશમનમાયુર્વર્ધનમુત્તમમ્ ॥ ૧૧ ॥

સર્વ મંગળનું પણ મંગળ, સર્વ પાપોનો નાશ કરનાર, સર્વ રોગોને શમાવનાર અને આયુષ્યની વૃદ્ધિ કરનાર સૂર્યના સેવનથી કાંઈ ઉત્તમ નથી. ૧૧

અમિત્રદમનં પાર્થ સંગ્રામે જયવર્ધનમ્ ।

વર્ધનં ધનપુત્રાણામાદિત્યહૃદયં શૃણુ ॥ ૧૨ ॥

(૫)

શત્રુનો પરાજય કરનાર, સંગ્રામમાં જય અપાવનાર અને લક્ષ્મી તથા
પુત્રોને વધારનાર આદિત્યના હૃદયને તુ સાંભળ. ૧૨

•યચ્છૃત્વા સર્વપાપેભ્યો મુચ્યતે નાત્ર સંશયઃ ।

ત્રિષુ લોકેષુ વિરુયાતં નિઃશ્રેયસકરં પરમ્ ॥૧૩॥

જે શ્રવણ કરવાથી સર્વ પાપ થકી મુક્ત થવાય છે, એમાં જરાપણ
સંશય નથી અને ત્રૈલોક્યમાં વિખ્યાત કરનાર અને નિરંતર કલ્યાણકારક છે. ૧૩

દેવદેવં નમસ્કૃત્ય પ્રાતરુત્થાય ચાર્જુન ।

વિગ્નાન્યનેકરૂપાણિ નશ્યંતિ સ્મરણાદપિ ॥ ૧૪ ॥

હે અર્જુન ! પ્રભાતે ઉઠીને દેવનાદેવને નમસ્કાર કરવાથી તથા તેનું સ્મરણ
કરવાથી અનેક પ્રકારનાં વિઘ્નો નાશ પામે છે. ૧૪

તસ્માત્સર્વપ્રયત્નેન સૂર્યમાવાહયેત્સદા ।

આદિત્યહૃદયં નિત્યં જાપ્યં તચ્છૃણુ પાંડવ ॥ ૧૫ ॥

હે અર્જુન ! એ માટે સર્વ પ્રયત્નથી નિરંતર સૂર્યને બોલાવવા અને
આદિત્ય હૃદયમાં નિરંતર જપ કરવા યોગ્ય છે, માટે તેનું શ્રવણ કર્ય. ૧૫

યજ્ઞપાન્મુચ્યતે જંતુર્દારિદ્ર્યાદાશુ દુસ્તરાત્ ।

લંબંતે ચ મહાસિદ્ધિ કુષ્ટવ્યાધિવિનાશિનીમ્ ॥૧૬॥

જેનો જપ કરવાથી મનુષ્યો, મહાદુસ્તર દારિદ્ર્યથી તુરત મુક્ત થઈ
જાય છે, કોડના રોગવાળો હોય અને તે જો પાઠ કરે, તો તેનો તે વ્યાધિ
નાશ પામે છે, તથા મહાસિદ્ધિને પામે છે. ૧૬

અસ્મિન્મંત્રે ઋષિઃશ્વેદો દેવતા શક્તિરેવ ચ ।

સર્વમેવ મન્ત્રાણામિ કથયામિ ત્વાગ્રતઃ ॥ ૧૭ ॥

આ મંત્રમાં ઋષિ છન્દો, દેવતા શક્તિ છે, હે મોટીભુજવાળા અર્જુન
ન ! એ સર્વ હું તારી પાસે કહું છું. ૧૭

મયા તે ગોપિતં ન્યાસં સર્વશાસ્ત્રપ્રબોધિતમ્ ।

અથ તે કથયિષ્યામિ ઉત્તમં મંત્રમેવ ચ ॥ ૧૮ ॥

મેં ગુપ્ત રાખેલો ન્યાસ, સર્વ શાસ્ત્રોએ જણાવેલો છે, તે તથા ઉત્તમ મંત્ર એ સર્વ હું તને કહીશ. ૧૮

ૐઅસ્ય શ્રીઆદિત્યહૃદયસ્તોત્રમંત્રસ્ય શ્રીકૃષ્ણ ઋષિઃ । શ્રી
સૂર્યાત્મા ત્રિભુવનેશ્વરો દેવતા । અનુષ્ટુપ્ છંદઃ । હરિત યરથં દિવા-
કરં ઘૃણિતિ બીજમ્ । ૐનમો ભગવતે જિતવૈશ્વાનરજાતવેદસ્ય ઇતિ
શક્તિઃ । ૐનમો ભગવતે આદિત્યાય નમ ઇતિ કીલકમ્ । ૐઅગ્નિ-
ગર્ભદેવતા ઇતિ મંત્રઃ । ૐનમો ભગવતે તુભ્યમાદિત્યાય નમોનમઃ
શ્રીસૂર્યનારાયણપ્રીત્યર્થં જપે વિનિયોગઃ । અથ ન્યાસઃ । ૐન્હાં
અંગુષ્ઠાભ્યાં નમઃ । ૐન્હીં તર્જનીભ્યાં નમઃ । ૐન્હૂં મધ્યમાભ્યાં
નમઃ । ૐન્હૈં અનામિકાભ્યાં નમઃ । ૐન્હૌં કનિષ્ઠિકાભ્યાં નમઃ ।
ૐન્હઃ કરતલકરપૃષ્ઠાભ્યાં નમઃ । ૐન્હાં હૃદયાય નમઃ । ૐન્હીં
શિરસે સ્વાહા । ૐન્હૂં શિખાયૈવ ષડ્ । ૐન્હૈં કવચાય હુમ્ ।
ૐન્હૌં નેત્રત્રયાય વૌષડ્ । ૐન્હઃ અસ્ત્રાય ફડ્ । ૐન્હાંન્હીંન્હૈંન્હૌં
ન્હૈંન્હઃ ઇતિ દિગ્બંધઃ ।

અ, ઉ, મ્ એ ત્રણનો ઓમ શબ્દ થાય છે. ઓમ ત્રિગુણાત્મક છે, તથા બ્રહ્મવાચક પણ છે. આ આદિત્ય હૃદય રૂપી સ્તુતિ મંત્રના શ્રીકૃષ્ણ ઋષિ છે. શ્રી સૂર્યનારાયણ ત્રૈલોક્યના ઈશ્વર દેવ છે. આ સ્તોત્રના અનુષ્ટુપ્ વ્રત છે. લીલા ધોડાના રથવાળા દિવાકર જેના ખીજ છે. જેણે વૈશ્વાનર નામના ભાતવેદને જીતેલ છે. તે સૂર્ય ભગવાનને નમસ્કાર છે. એ શક્તિ છે. ભગવાન આદિત્યને નમસ્કાર છે, એ કીલક-ખિલો છે. ઓં બ્રહ્મરૂપ અગ્નિ દેવતા ગર્ભ છે, એ મંત્ર છે. હે ભગવાન આદિત્ય ! તમને નમસ્કાર છે, નમ-

સ્કાર છે, નમસ્કાર છે. શ્રી સૂર્યનારાયણની પ્રીતિને માટે આનો નૃપ કરીશ. એ વિનિયોગ છે. અથન્યાસ. ઓમ્ -હાં અંગૂઠાને નમસ્કાર છે, ઓમ્-હાં તર્જનીને નમસ્કાર છે. ઓમ્-હું મધ્યમાને નમસ્કાર છે. ઓમ્-હૈ અનામિકાને નમસ્કાર છે. ઓમ્-હૈં કનિષ્ઠકાને નમસ્કાર છે. ઓમ્-હઃ હાથની હથેલીના પાછલા ભાગને નમસ્કાર છે. ઓમ્-હાં હૃદયને નમસ્કાર છે. ઓમ્-હાં શિરસે, ઓમ્-હું શિખાને, ઓમ્-હૈં કવચને, ઓમ્-હૈં ત્રણ નેત્રને. ઓમ્-હઃ અસ્ત્રને, ઓમ્-હાં, -હાં, -હું -હૈં -હૈં, -હઃ આ પ્રમાણે નમસ્કાર અને દિશા બાંધવી.

અથ ધ્યાનમ્ । માસ્વદ્રત્નાલ્યમૌલિઃ સુરદધરરુચા રંજિતશ્ચાકેશો
માસ્વાન્યો દિવ્યતેજાઃ કરકમલયુતઃ વર્ણવણઃ પ્રભાભિઃ ।

વિશ્વાકાશાવકાશગ્રહપતિશિખરે ભાતિ યશ્ચોદયાદ્રૌ
સર્વાનંદપ્રદાતા હરિહરનમિતઃ પાતુ માં વિશ્વચક્ષુઃ ?

ધ્યાન—પ્રકાશિત રત્નોએ કરી યુક્ત છે મુકુટ જેનો, તથા સુન્દર રૂપીકર કેશ અને અધર છે જેના, દિવ્ય તેજ યુક્ત કરકમળ વડે સુવર્ણ-સમાન પ્રભાએ કરીને, વિશ્વ, આકાશ, અવકાશ, ગ્રહપતિ, અને શિખરો જેના હૃદય વડે કરીને શોભે છે, એવા અને સર્વને આનન્દદાતા તથા વિષ્ણુ અને શ્રીમહાદેવજી જેને નમસ્કાર કરેછે એવા વિશ્વ ચક્ષુ, સૂર્યનારાયણ માં સંરક્ષણ કરો. ૧

પૂર્વમષ્ટદલં પદ્મં પ્રણવાદિપ્રતિષ્ઠિતમ્ ।

માયાવીજં દલાષ્ટાગ્રે યંત્રમુદ્ધારયેદિતિ ॥ ૨ ॥

પ્રથમ અષ્ટદળ કમળ, પ્રણવ, આદિથી સ્થાપન કરવું. ત્યારપછી અષ્ટદળ કમળની પાસે માયાળીજ મંત્ર કાઢવો. ૨

આદિત્યં માસ્કરં માનું રવિં સૂર્યં દિવાકરમ્ ।

માર્તંડં તપનં ચેતિ દલેષ્વષ્ટસુ યોજયેત્ ॥ ૩ ॥

(૮)

આદિત્ય, ભાસ્કર, બાતુ, રવિ, સૂર્ય, દિવાકર, માર્તન્ડ અને તપન એ આઠ અષ્ટદશ ક્રમમાં અનુક્રમે કાઢવા. ૩

દીપ્તા સૂક્ષ્મા જયા મદ્રા વિભૂતિર્વિમલા તથા ।

અમોઘા વિદ્યુતા ચેતિ મધ્યે શ્રીઃ સર્વતોમુખી ॥૪॥

દીપ્તા, સૂક્ષ્મા, જયા, મદ્રા, વિભૂતિ, વિમળા, અમોઘા અને વિદ્યુતા એ આઠ શકિતયો પણ તેમના સમીપમાં કાઢવી. ૪

સર્વજ્ઞઃ સર્વગશ્ચૈવ સર્વકાળદેવતા ।

સર્વેશં સર્વહૃદયં નમામિ સર્વસાક્ષિણમ્ ॥ ૫ ॥

સર્વજ્ઞ, સર્વના અંગમાં પ્રવેશ કરવાવાળા, અને સર્વના કારણરૂપ દેવતા, સર્વનાઇશ્વર, અને સર્વના હૃદયના સાક્ષી એવા જે સૂર્યનારાયણ તેને હું નમસ્કાર કરું છું. ૫

સર્વાત્મા સર્વકર્તા ચ સૃષ્ટિજીવનપાલકઃ ।

હિતઃ સ્વર્ગાપવર્ગશ્ચ ભાસ્કરેશ નમોસ્તુ તે ॥ ૬ ॥ ઇતિ પ્રાર્થના

સર્વના આત્મા, સર્વને કરવાવાળા, અને સૃષ્ટિના જીવોનું પાળન તથા હિતકરવાવાળા સ્વર્ગ, અપવર્ગમાં ફરતારા એવા સૂર્યનારાયણને મારા નમસ્કાર છે. ૬

નમો નમસ્તેઽસ્તુ સદા વિભાવસો સર્વાત્મને

સસહયાય ભાનવે । અનંતશક્તિર્મણિભૂષણેન દદસ્વ

મુક્તિ મમ મુક્તિમવ્યયામ્ ॥ ૭ ॥

હે સર્વાત્મન ! હે સર્વને પ્રકાશિત કરવાવાળા !! સાત ઘોડાવાળા, અનન્ત શક્તિ આપને વારંવાર નમસ્કાર કરું છું. આપ અનુગ્રહ કરીને મણિની કાન્તિવડે કરીને મુખ અને મુક્તિ મને આપો. ૭

અર્ક તુ મૂર્ધ્નિ વિન્યસ્ય લલાટે તુ રવિં ન્યસેવ ।

વિન્યસેન્નેત્રયોઃ સૂર્ય કર્ણયોશ્ચ દિવાકર ॥ ૮ ॥

નાસિકાયાંન્યસેદ્ધાનું મુલે વૈ ધાસ્કરં ન્યસેત્ ।

પર્જન્યમોષ્ઠયોશ્ચૈવ તીક્ષ્ણં જિહાંતરં ન્યસેત્ ॥ ૯ ॥

મુવર્ણરેતસં કંઠે સ્કંધયોસ્તિગ્મતેજસમ્ ।

વાહોસ્તુ પૂષણં ચૈવ મિત્રં વૈ પૃષ્ઠતો ન્યસેત્ ॥ ૧૦ ॥

મસ્તકમાં અર્ક તથા લલાટમાં રવિ તથા બે નેત્રોને વિષે સૂર્ય તથા કાનને વિષે દિવાકર, નાકમાં બાનુ, મુખમાં ભાસ્કર, હોઠને વિષે પર્જન્ય, શ્રહવાને વિષે તીક્ષ્ણ તથા કન્ઠમાં મુવર્ણ સદશ, કન્ઠમાં તથા કાન્ધમાં તિવ્ર છે તેજ જેનું તેને, તથા બે હાથમાં પૂષાને તથા પીઠે મિત્ર નામના સૂર્યને રાખવા; અર્થાત્ તે તે ભાગનું તે તે સૂર્ય ભગવાન સંરક્ષણ કરે. ૮-૧૦

વરુણં દક્ષિણે હસ્તે ત્વષ્ટારં વામતઃ કરે ।

હસ્તાણ્ણકરઃ પાતુ હૃદયં પાતુ બાનુમાન ॥ ૧૧ ॥

જમણા હાથે વરુણ, ડાબાહાથે ત્વષ્ટા, બે હાથોનું ઉષ્ણકર સૂર્ય સંરક્ષણ કરે, અને હૃદયનું બાનુમાન એવા સૂર્ય રક્ષણ કરે. ૧૧

ઉદરે તુ યમં વિદ્યાદાદિત્યં નાભિમંડલે ।

કઠ્યાં તુ વિન્યસેદ્ધંસં રુદ્રમૂર્વોસ્તુ વિન્યસેત્ ॥ ૧૨ ॥

ઉદરમાં યમ નામના સૂર્યને, નાભિ મન્ડળમાં આદિત્ય, કેડમાં દ્વંસ અને સાંધાઓમાં રુદ્ર સ્થાપન કરવા; અર્થાત્ તે તે નામના સૂર્ય તે તે ભાગનું સંરક્ષણ કરે. ૧૨

જાન્વોસ્તુ ગોપતિં ન્યસ્ય સવિતારં તુ જંઘયોઃ ।

પાદયોશ્ચ વિવસ્વંતં ગુલ્ફયોશ્ચ ાદવાકર ॥ ૧૩ ॥

ઢિમણુ વિષે ગોપતિ, જાંઘ વિષે સવિતા, પગ વિષે વિવસ્વંત તથા પાની વિષે દિવાકર નામના સૂર્યને રાખવા. ૧૩

વા તસ્તુ તમોષ્ઠ્યંસં મગમર્ધ્યતરે ન્યસેત્ ।

સર્વાંગિણુ સદસાંયં નિગ્વિદિષુ મર્મં ન્યસેત્ ॥ ૧૪ ॥

ખાહાર, તમોદ્વંશ, અન્દર, ભગ નામના સૂર્ય, તથા સર્વાંગે સહસ્ર છે કિરણો જેને તે તથા દિશા વિદિશામાં ભગનામના સૂર્ય સંરક્ષણ કરે. ૧૪

एष आदित्यविन्यासो देवानामपि दुर्लभः ।

इमं भक्त्या न्यसेत्पार्थ स याति परमां गतिम् ॥ ૧૫ ॥

હે અર્જુન ! આ સૂર્યનારાયણનો ન્યાસ દેવતાઓને દુર્લભ છે. આ ન્યાસ ભક્તિ પૂર્વક કરવાથી મનુષ્ય પરમગતિને પામે છે. ૧૫

कामक्रोधकृतात्पापान्मुच्यते नात्र संशयः ।

सर्पादपि भयं नैव संग्रामेषु पथिष्वपि ॥ ૧૬ ॥

કામ તથા ક્રોધવડે કરીને કરેલાં પાપથી, સર્પથી, સંગ્રામમાં અને માર્ગમાં પણ તેને નિઃસંદેહ ભય થતો નથી. ૧૬

रिपुसंघट्टकालेषु तथा चोरसमागमे ।

त्रिसंध्यं जपतो न्यासं महापातकनाशनम् ॥ ૧૭ ॥

શત્રુને મળતી વખતે તથા ચોરના સમાગમ સમયે તથા ત્રણે કાળે જો કોઈ મનુષ્ય આ ન્યાસ કરે તો તેનાં મહાપાતક નાશ પામે છે. ૧૭

विस्फोटकसमुत्पन्नं तीव्रज्वरसमुद्भवम् ।

शिरोरोगं नेत्ररोगं सर्वव्याधिविनाशनम् ॥ ૧૮ ॥

આ ન્યાસનો જપ કરનારને વિસ્ફોટકનો, તીવ્રતાવનો મસ્તકનો નેત્રનો તથા બીજાં પણ અન્ય સર્વ વ્યાધિઓ નાશ પામે છે. ૧૮

कुष्ठव्याधिस्तथा दद्रुरोगाश्च विविधाश्च ये ।

जपमान य नश्यन्ति शृणु भक्त्या तदर्जुन ॥ ૧૯ ॥

હે અર્જુન ! કોડ, દાદર તથા અન્યવાધિઓ વિગેરે આ ન્યાસનો જપ કરવાથી નાશ પામે છે, માટે તે ભક્તિપૂર્વક શ્રવણ કર્ય. ૧૯

आदित्यो मंत्रसंस्कृत आदित्यो भुवनेश्वरः ।

आदित्यानापरो देवो ह्यादित्यः परमेश्वरः ॥ ૨૦ ॥

મંત્ર સંયુક્ત આદિત્ય, એ ત્રિભુવનના ઇશ્વર છે. આદિત્યથી પર બીજો કોઈ દેવ નથી. આદિત્ય સાક્ષાત્ પરમેશ્વર છે. ૨૦

આદિત્યમર્ચયેત્ત્વા શિવ આદિત્યમર્ચયેત્ ।

યદાદિત્યમયં તેજો મમ તેજસ્તદર્જુન ॥ ૨૧ ॥

હે અર્જુન! બ્રહ્મા અને શિવ પણ આદિત્યનું પૂજન કરે છે. જે આદિત્યમય તેજ છે તે તેજ મારું છે. ૨૧

આદિત્યં મંત્રસંયુક્તમાદિત્યં ભુવનેશ્વરમ્ ।

આદિત્યં યે પ્રપશ્યંતિ માં પશ્યાન્તિ ન સંશયઃ ॥૨૨॥

મંત્ર સંયુક્ત તથા ભુવન ઇશ્વર આદિત્યને જે પુરૂષ અવલોકન કરે છે, તે મનેજ જુવે છે, એમાં સંશય નથી. ૨૨

ત્રિસંધ્યમર્ચયેત્સૂર્યં સ્મરેદ્ભક્ત્યા તુ યો નરઃ ।

ન સ પશ્યાતિ દારિદ્ર્યં જન્મજન્માનિ ચાર્જુન ॥૨૩॥

હે અર્જુન! ત્રણેકાળ જે કોઈ સૂર્યનું ભક્તિપૂર્વક પૂજન તથા સ્મરણ કરે, તે તે જન્મોજન્મ દારિદ્ર્યને નિહાળતો નથી. ૨૩

एतत्ते कथितं पार्थ आदित्यहृदयं मया ।

शृण्वन्मुक्तश्च पापेभ्यः सूर्यलोके महीयते ॥ ૨૪ ॥

હે પાર્થ! અમે જે તને આદિત્ય હૃદય નામનું સ્તોત્ર કહ્યું, તે શ્રવણ કરવાથી પ્રાણી સર્વ પાપથી મુક્ત થઈને સૂર્ય લોકમાં જાય છે. ૨૪

नमो भगवते तुभ्यमादित्याय नमो नमः ।

આદિત્યઃ સૂર્યઃ સ્વર્ગઃ પૂષા ગમસ્તિમાન્ ૨૫

સુવર્ણઃ સ્ફટિકો ભાનુઃ સ્પર્શિતો વિશ્વતાપનઃ ।

દિર્ઘશ્વો મહાતેજાઃ સુવર્ણઃ સુપ્રબોધકઃ ॥ ૨૬ ॥

હિરણ્યગર્ભો વિશ્વરાસ્તપનો ભાસ્કરો રવિઃ ।

માર્તેન્દ્રો ગોપતિઃ શ્રાંમાન કૃતાપવાન્ ॥૨૭॥

તામેશ્વર ભગો હંસો નાસત્યશ્ચ તમોનુદઃ ।

શુદ્ધો વિરોચનઃ કેશી સહસ્રાંશુર્મહાપ્રભુઃ ॥ ૨૮ ॥

હે ભગવતો! તમને નમસ્કાર છે. હે અદિતિના પુત્રા તમને પુનઃ પુનઃ નમસ્કાર છે. આદિત્ય, સવિતા, સૂર્ય, ખગ, પુષા, ગભસ્તિમાન, સુવર્ણ, સ્પટિક, ભાતુ, સ્ફુરિત, વિશ્વતાપન, રવિ, વિશ્વ, મહાતેજ, સુવર્ણ સદૃશ જ્ઞાતા, હિરણ્યગર્ભ, ત્રિશિરા, તપન, ભાસ્કર, રવિ, માર્તેન્દ્ર, ગોપતિ, શ્રીમાન, કૃતાપ, અને પ્રતાપવાન અન્ધકારનો નાશ કરવાવાળા ભગ હંસ સત્ય, તમોનુદ, શુદ્ધ, વિરોચન, કેશી, સહસ્રાંશુરિણો વાળા મહાપ્રભુ. ૨૫-૨૮

વિવસ્વાન્ પૂષ્ણો મૃત્યુર્મિહિરો જામદગ્ન્યજિત્ ।

ધર્મરશ્મિઃ પતંગશ્ચ શરણ્યો મિત્રહા તપઃ ॥ ૨૯ ॥

વિવસ્વાન, પૂષણ, મૃત્યુ, મિહિર, જામદગ્ન્ય, જાત, ધર્મરશ્મિ, પતંગ શરણ્ય, મિત્રહા, તપ, ૨૯

દુર્વિજ્ઞેયાતે શૂરસ્તેજોરાશિર્મહાયશાઃ ।

શંભુશ્ચિત્રાંગદઃ સૌમ્યો હવ્યકવ્યપ્રદાયકઃ ॥૩૦॥

દુર્વિજ્ઞેયગતિ, શૂર, તેજોરાશિ, મહાયશ, શંભુ, ચિત્રાંગદ, સૌમ્ય, હવ્ય કવ્યને દેવાવાળા. ૩૦

અંશુમાનુત્તમો દેવ ઋગ્યજુઃ સામ એવ ચ ।

હરિદશ્વસ્તમોદારઃ સ સ્પસાન્નિર્મરીચિમાન્ ॥ ૩૧ ॥

અંશુમાન, ઉત્તમ, દેવ, ઋક, યજુ, સામ, હરિદશ્વ, તમોદાર. સ્પસાન્નિર્મરીચિમાન, ૩૧

અગ્નિર્ગર્ભોઽદિતેઃ પુત્રઃ શંભુસ્તિમરનાનઃ ।

પૂષા વિશ્વંમરો મિત્રઃ સુવર્ણઃ પ્રતાપવાન્ ॥૩૨॥

અગ્નિગર્ભ, અદિતિના પુત્ર, શમ્ભુ, તિમિરને નાશ કરવાવાળા, પૂષા,
વિશ્વમ્ભર, મિત્ર, સુવર્ણ, સુપ્રતાપવાન ૩૨

આંતપી મંડલી ભાસ્વાંસ્તપનઃ સર્વતાપનઃ ।

કૃતવિશ્વો મહાતેજાઃ સર્વરત્નમયોદ્ભવઃ ॥ ૩૩ ॥

આતપી, મંડળી, ભાસ્વાન, તપન, સર્વતાપન, કૃતવિશ્વ, મહાતેજ,
સર્વરત્નમય, ઉદ્ભવ. ૩૩

અક્ષરશ્ચ ક્ષરશ્ચૈવ પ્રભાકરવિભાકરૌ ।

ચંદ્રશ્ચંદ્રાંગદઃ સૌમ્યો હવ્યકવ્યપ્રદાયકઃ ॥ ૩૪ ॥

અક્ષર, આક્ષર, પ્રભાકર, વિભાકર, ચન્દ્ર, ચન્દ્રાંગદ, સૌમ્ય, હવ્યકવ્ય
ને દેવાવાળા. ૩૪

અંગારકો ગદોઽગસ્તી રક્તાંગશ્ચાંગવર્ધનઃ ।

બુધો બુદ્ધાસનો બુદ્ધિર્બુદ્ધાત્મા બુદ્ધિવર્ધનઃ ॥ ૩૫ ॥

અંગારક, અંગદ, અગસ્ત, રક્તાંગ, અંગવર્ધન, બુધ, બુદ્ધાસન,
બુદ્ધિ, બુદ્ધાત્મા, બુદ્ધિને વધારનારા. ૩૫

બૃહદ્ધાનુર્બૃહદ્ધાસો બૃહદ્ધામા બૃહસ્પતિઃ ।

શુક્રસ્ત્વં શુક્રરેતાસ્ત્વં શુક્રાંગઃ શુક્રભૂષણઃ ॥ ૩૬ ॥

બૃહદ્ધાનુ, બૃહદ્ધાસ, બૃહદ્ધામા, બૃહસ્પતિ, શ્વેત, શ્વેત વીર્યવાળા
શ્વેત અંગવાળા, અને શ્વેત ભૂષણવાળા તમે છો. ૩૬

શનિમાન્ શનિરૂપસ્ત્વં શનૈર્ગચ્છસિ સર્વદા ।

અનાદિરાદિરાદિત્યસ્તેજોરાશિર્મહાતપાઃ ॥ ૩૭ ॥

શનિમાન્, શનિરૂપ, અને ધીરે ધીરે સર્વદા જાઓ છો. અનાદિના-
પણુ આદિ, તેજના ભંડારરૂપ, અને મહા તપવાળા આદિત્ય તમે છો. ૩૭

અનાદિરાદિરૂપસ્ત્વમાદિત્યો દિક્ષપતિર્યમઃ ।

માનુમાન્ માનુરૂપસ્ત્વં સ્વર્ભાનુર્ભાનુદીપ્તિમાન્ ॥ ૩૮ ॥

અનાદિના પણ આદિરૂપ, દિશાના પતિ, યમ એવા આદિત્ય તમે છો.
ભાનુમાન, ભાનુરૂપ, સ્વર્ગનાભાનુ, કાન્તિવાળા તમે છો. ૩૮

ધૂમકેતુર્મહાકેતુઃ સર્વકેતુરત્તમઃ ।

તિમિરાવરણઃ શંભુઃ સ્ત્રઘ્ના માર્તંડ એવ ચ ॥ ૩૯ ॥

ધૂમકેતુ, મહાકેતુ, સર્વકેતુ, ઉત્તમ, તિમિરાવરણ, શંભુ, સ્ત્રઘ્ના, માર્તંડ, એ પણ તમેજ છો. ૩૯

નમઃ પૂર્વાય ગિરયે પશ્ચિમાય નમો નમઃ ।

નમોત્તરાય ગિરયે દક્ષિણાય નમો નમઃ ॥ ૪૦ ॥

ઉદયાચળ અને અસ્તાચળને વારંવાર નમસ્કાર છે. તથા દક્ષિણ અને ઉત્તરના પર્વતરૂપ એવા આપ સૂર્યનારાયણ તેને પુનઃ પુનઃ નમસ્કાર છે. ૪૦

નમો નમઃ સહસ્રાંશો હ્યાદિત્યાય નમો નમઃ ।

નમઃ પદ્મપ્રબોધાય નમસ્તે દ્વાદશાત્મને ॥ ૪૧ ॥

હજાર કીરણોવાળા સૂર્યને નમસ્કાર છે, આદિત્યને નમસ્કાર છે. પ્રદ્યુ-
પ્રબોધને નમસ્કાર છે. દ્વાદશ સૂર્યને નમસ્કાર છે. ૪૧

નમો વિશ્વપ્રબોધાય નમો શ્રાજિષ્ણુજિષ્ણવે ।

જ્યોતિષે ચ નમસ્તુભ્યં જ્ઞાનાર્કય નમો નમ ॥ ૪૨ ॥

વિશ્વને પ્રબોધ કરનારા સૂર્યને નમસ્કાર છે. શોભાયમાન તેજોમય
એવા સૂર્યને નમસ્કાર છે. પ્રકાશરૂપ સૂર્યભગવાનને નમસ્કાર છે. જ્ઞાનરૂપી
અર્ક આપને પુનઃ પુનઃ નમસ્કાર છે. ૪૨

પ્રદક્ષિણ પ્રગલ્ભાય યુગાંતાય નમો નમઃ ।

નમસ્તે હોતૃપતયે પૃથિવીપતયે નમઃ ॥ ૪૩ ॥

પ્રદક્ષિણ કાન્તિવાળા, ધૈર્યવાન, યુગના અન્તને વિષે પણ રહેનારાને
નમસ્કાર છે. હોતૃપતિને નમસ્કાર છે. પૃથ્વીપતિને નમસ્કાર છે. ૪૩

નમોંકાર વચટા સર્વયજ્ઞ નમોસ્તુ તે ।

ઋગ્વેદાય યજુર્વેદ સામવેદ નમોઽસ્તુ તે ॥ ૪૪ ॥

ઔંકાર, વષટ્કાર અને સર્વ યજુરૂપ સૂર્ય ભગવાનને વારંવાર નમસ્કાર છે. રૂઢ, યજુ અને સામવેદરૂપ સૂર્ય ભગવાનને નમસ્કાર છે. ૪૪

નમો હાટકવર્ણય ભાસ્કરાય નમો નમઃ ।

જયાય જયમદ્રાય હરિદશ્વાય તે નમઃ ॥ ૪૫ ॥

સુવર્ણ સમાન રંગવાળા સૂર્યને નમસ્કાર છે. ભાસ્કરને પુનઃ પુનઃ નમસ્કાર છે. જયરૂપ, તથા જયકલ્યાણ તથા લીલા ઘોડાવાળા સૂર્ય ભગવાનને નમસ્કાર છે. ૪૫

દિવ્યાય દિવ્યરૂપાય ગ્રહાણાં પતયે નમઃ ।

નમસ્તે શુચયે નિત્યં નમઃ કુરુકુલાત્મને ॥ ૪૬ ॥

સ્વર્ગમાં ઉત્પત્તિવાળા અને દિવ્ય સ્વરૂપવાળા, ગ્રહોના પતિ એવા સૂર્યને નમસ્કાર છે. શુદ્ધ એવા સૂર્યને નમસ્કાર છે. કુરુકુળના આત્માને નિત્ય નમસ્કાર છે. ૪૬

નમસ્ત્રેલોક્યનાથાય ભૂતાનાં પતયે નમઃ ।

નમઃ કૈવલ્યનાથાય નમસ્તે દિવ્યચક્ષુષે ॥ ૪૭ ॥

ત્રણેલોકના નાથને નમસ્કાર છે. પ્રાણીઓના પતિને નમસ્કાર છે. કૈવલ્ય મોક્ષના નાથને નમસ્કાર છે. અને દિવ્ય ચશુવાળા સૂર્યનારાયણને નમસ્કાર છે. ૪૭

ત્વં જ્યોતિસ્ત્વં દ્યુતિર્બ્રહ્મા ત્વં વિષ્ણુસ્ત્વં પ્રજાપતિઃ ।

ત્વમેવ રુદ્રો રુદ્રાત્મા વાયુરગ્નિસ્ત્વમેવ ચ ॥ ૪૮ ॥

તમે જ્યોતિ છે, તમે ઘોતિ છે, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ અને પ્રજાપતિ તમે છો, રૂદ્ર તમે છો, રૂદ્રાત્મા, વાયુ અને અગ્નિ પણ તમેજ છો. ૪૮

યોજનાનાં સહસ્રે દ્વે શતે દ્વે દ્વે ચ યોજને ।

એકેન નિમિષાર્ધેન ક્રમમાણ નમોઽસ્તુ તે ॥ ૪૯ ॥

આવીમસો યોજનનો જે રસ્તો તે આપ એક નિમિષના અર્ધ ભાગ જેટલા કળમાં ફરોછો, તેને નમસ્કાર છે. ૪૯

નવયોજનલક્ષાણિ સહસ્રદ્વિશતાનિ ચ ।

યાવદ્દટ્ટીપ્રમાણેન ક્રમમાણ નમોઽસ્તુ તે ॥ ૫૦ ॥

નવ લાખ અને બે હજાર યોજન જેટલો રસ્તો આપ એક ઘડીમાં ચાલનારા તેને હું પ્રણામ કરું છું. ૫૦

અગ્રતશ્ચ નમસ્તુભ્યં પૃષ્ઠતશ્ચ સદા નમઃ ।

પાર્શ્વતશ્ચ નમસ્તુભ્યં નમસ્તે ચાસ્તુ સર્વદા ॥ ૫૧ ॥

હે સૂર્ય ભગવાન! આપને આગળ પણ નમસ્કાર છે. અને પાછળ સદા નમસ્કાર છે. પડખામાં પણ આપને નમસ્કાર છે તથા સર્વદા આપને નમસ્કાર છે. ૫૧

નમઃ સુરારિહંત્રે ચ સોમસૂર્યાગ્નિચક્ષુષે ।

નમો દિવ્યાય વ્યોમાય સર્વતંત્રમયાય ચ ॥ ૫૨ ॥

દેવતાઓના શત્રુને મારનારા, તથા સોમ, સૂર્ય અને અગ્નિ છે નેત્ર જેનાં તેને નમસ્કાર છે. દિવ્ય કાન્તિવાળા, આકાશરૂપ અને સર્વના કારણરૂપ એવા સૂર્યનારાયણુ ને નમસ્કાર છે. ૫૨

નમો વેદાંતવેદ્યાય સર્વકર્માદિસાક્ષિણે ।

નમો હરિતવર્ણાય સુવર્ણાય નમો નમઃ ॥ ૫૩ ॥

વેદાન્તને જાણુવાવાળા, સર્વ કર્મના સાક્ષિભૂત આપને નમસ્કાર છે. લીલોછે વર્ણુ જેનો એવા આપને નમસ્કાર છે. સુવર્ણસદૃશ શરીરવાળા આપને નમસ્કાર છે. ૫૩

અરુણો માઘમાસે તુ સૂર્યો વૈ ફાલ્ગુને તથા ।

ચૈત્રમાસે તુ વેદાંગો ભાનુર્વૈશાખતાપનઃ ॥ ૫૪ ॥

માધમાસમાં અશ્લુ ક્ષાગણમાં સૂર્ય, ચૈત્રમાસમાં વૈદ્યંગભાતુ અને વૈશાખમાં તાપન નામ છે. ૫૪

જ્યૈષ્ઠમાસે તપેદિંદ્ર આષાઢે તપતે રવિઃ ।

ગભસ્તિઃ શ્રાવણે માસિ યમો ભાદ્રપદે તથા ॥૫૫॥

જ્યેષ્ઠ માસમાં ઈન્દ્ર નામના સૂર્ય તપે છે. આષાઢમાં રવિ નામના સૂર્ય તપે છે. શ્રાવણ માસમાં ગભસ્તિ અને ભાદ્રવામાં યમ એવા નામના સૂર્ય છે. ૫૫

इषे सुवर्णरेताश्च कार्तिके च दिवाकरः ।

मार्गशीर्षे तपेन्मित्रः पौषे विष्णुः सनातनः ॥૫૬॥

આશ્વિન માસમાં સુવર્ણરેતા, કાર્તિકમાં દિવાકર, માર્ગશીર માસમાં મિત્ર, અને પોષ માસમાં સનાતન વિષ્ણુ નામના સૂર્ય તપે છે. ૫૬

पुरुषस्त्वधिके मासे मासाधिक्ये तु कल्पयेत् ।

इत्येते द्वादशादित्याः काश्यपेयाः प्रकीर्तिताः ॥૫૭॥

અધિક માસમાં પુરુષ નામના સૂર્ય તપે છે. એમ કલ્પના કરેલી છે. આ પ્રમાણે બાર આદિત્ય કશ્યપજીના પુત્ર કહેલા છે. ૫૭

उग्ररूपा महात्मानस्तपन्ते विश्वरूपिणः ।

धर्मार्थकाममोक्षाणां प्रस्फुटा हेतवो नृप ॥ ૫૮ ॥

ઉગ્રરૂપાળા, વિશ્વરૂપ મહાત્મા સૂર્ય, ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષના હેતુ માટે હે અર્જુન! તપ્યા કરેછે. ૫૮

सर्वपापहरं चैवमादित्यं संप्रपूजयेत् ।

एकधा द्वादश चैव शतधा च सहस्रधा ॥ ૫૯ ॥

સર્વ પાપોને નાશ કરવાવાળા એના આદિત્યનું સારી રીતે પ્રેમ પૂર્વક એક પ્રકારે, દશ પ્રકારે સો તથા હજાર પ્રકારે પૂજન કરવું. ૫૯

તપંતે વિશ્વરૂપે સૃજંતિ સંહરંતિ ચ ।

एष विष्णुः शिवश्चैव ब्रह्मा चैव प्रजापतिः ॥६०॥ •

વિશ્વરૂપે કરીને તપે છે. સૃજે છે અને સંહાર કરે છે. એ સૂર્ય બ-
ગવાનજ વિષ્ણુ, શિવ, બ્રહ્મા અને પ્રજાપતિ છે. ૬૦

महेंद्रश्चैव कालश्च यमो वरुण एव च ।

नक्षत्रग्रहताराणामधिपो विश्वतापनः ॥ ६१ ॥

મહેન્દ્ર, યમ, કાળ, વરુણ, નક્ષત્ર, ગ્રહ, તારાના અધીશ્વર, વિશ્વતા-
પન પણ તેજ છે. ૬૧

वायुरग्निर्धनाध्यक्षो भूतकर्ता स्वयं प्रभुः ।

एष देवो हि देवानां सर्वमाप्यायते जगत् ॥६२॥

વાયુ, અગ્નિ, કુબેર, પ્રાણીઓને કરનારા, સૂર્યનારાયણ પોતે છે. દેવના-
દેવ અને સકળ જગત્તે ઉત્પન્ન કરનારા સૂર્ય છે. ૬૨

एष कर्ता हि भूतानां संहर्ता रक्षकस्तथा ।

• एष लोकानुलोकाश्च सप्तद्वीपाश्च सागराः ॥६३॥

પ્રાણીઓને ઉત્પન્ન કરનારા, નાશ કરનારા તથા સંરક્ષણ કરનારા,
લોકાનુલોક સાત દ્વીપ અને સાગર પણ સૂર્ય છે. ૬૩

एष पातालसप्तस्था दैत्यदानवराक्षसाः ।

एष धाता विधाता च बीजं क्षेत्रं प्रजापतिः ॥६४॥

સાત પાતાળને વિષે રહેનારા, દૈત્ય, દાનવ, રાક્ષસ, ધાતા, વિધાતા,
બીજ, ક્ષેત્ર અને પ્રજાપતિ પણ સૂર્યનારાયણ છે. ૬૪

एक एव प्रजा नित्यं संवर्धयति रश्मिभिः ।

एष यज्ञः स्वधा स्वाहा ह्रीः श्रीश्च पुरुषोत्तमः ॥६५॥

સૂર્ય બગવાન પોતાના કિરણો વડે નિત્ય પ્રજાની વૃદ્ધિ કરે છે. યજ્ઞ,
સ્વધા, સ્વાહા હ્રી, શ્રી તથા પુરુષોત્તમ પણ તેજ છે. ૬૫

एष भूतात्मको देवः सूक्ष्मोऽव्यक्तः सनातनः ।

ईश्वरः सर्वभूतानां परमेष्ठी प्रजापतिः ॥ ६६ ॥

સર્વ પ્રાણી માત્રના દેવ છે. સૂક્ષ્મ, વ્યક્ત અને સનાતન છે. પ્રાણી માત્રના ઈશ્વર પ્રજાપતિ અને સંરક્ષણ કરનાર છે. ૬૬

કાલાત્મા સર્વભૂતાત્મા વેદાત્મા વિશ્વતોમુખઃ ।

જન્મમૃત્ જરાવ્યાધિસંસારભયનાશનઃ ॥ ૬૭ ॥

કાલાત્મા, પ્રાણી માત્રના આત્મા, વેદાત્મા, વિશ્વ છે મુખ જેનું એવા, તથા જન્મ, મૃત્યુ, જરા, વ્યાધિ અને સંસારના ભયનો નાશ કરવા-વાળા છે. ૬૭

દારિદ્ર્યવ્યસનધ્વંસી શ્રીમાન્દેવો દિવાકરઃ ।

કિર્તનીયો વિવસ્વાંશ્ચ માર્તંડો ભાસ્કરો રવિઃ ॥ ૬૮ ॥

દારિદ્ર્ય અને વ્યસન તેનો નાશ કરવાવાળા, લક્ષ્મીને આપનારા, દેવ એવા જે દિવાકર, તે દુષ્ટ જીવોનો નાશ કરનારા માર્તંડ, પ્રકાશ કરનારા રવિ, છે. ૬૮

લોકપ્રકાશકઃ શ્રીમાંલોકચક્ષુર્ગ્રહેશ્વરઃ ।

લોકસાક્ષી ત્રિલોકેશઃ કર્તા હર્તા તમિસ્રહા ॥ ૬૯ ॥

ત્રૈલોક્યનો પ્રકાશ કરવાવાળા, તથા ત્રણેલોકના ચક્ષુ અને ગ્રહોના ઈશ્વર, લોકસાક્ષી, ત્રૈલોક્યના ઈશ, કર્તા, સંહાર કર્તા અને અન્ધકારનો નાશ કરનારા છે. ૬૯

તપનસ્તાપનશ્રૈવ શુચિઃ સપ્તાશ્વવાહનઃ ।

ગમસ્તિહસ્તો બ્રહ્મણ્યઃ સર્વદેવનમસ્કૃતઃ ॥ ૭૦ ॥

પ્રકાશ કરનારા, તપાવનારા, પવિત્ર અને સાત ઘોડા જેનું વાહન છે એવા, હાથને વિષે કારણોને ધારણ કરનારા, બ્રહ્મનું ધ્યાન ધરનારા અને સર્વ દેવ જેને નમસ્કાર છે. ૭૦

આયુરારોગ્યમૈશ્વર્યં નરા નાર્યશ્ચ મંદિરે ।

યસ્ય પ્રસાદાત્સંતાપ્તરાદિસહદયં જપેત્ ॥ ૭૧ ॥

જેની કૃપાથી હૃદયમાં સંતુષ્ટ થઈને નરનારી આદિત્યનો જપ કરે છે તે તેને આયુ, આરોગ્ય અને ઐશ્વર્ય આપે છે. ૭૧

इत्येतैर्नामभिः पार्थ आदित्यं स्तौति नित्यशः ।

प्रातरुत्थाय कौंतेय तस्य रोगभयं न हि ॥ ७२ ॥

હે અર્જુન! પ્રથમ કહેલાં નામ પ્રભાતે જ મનુષ્ય પ્રભાતે ઉઠીને સ્તુતિ કરેછે, તેને હે કુન્તાના પુત્ર! રોગનો ભય થતો નથી. ૭૨

पातकान्मुच्यते पार्थ व्याधिभ्यश्च न संशयः ।

एक संध्यं द्विसंध्यं वा सर्वपापैः प्रमुच्यतै ॥ ७३ ॥

હે અર્જુન! સવારે તથા સાંજે અથવા બે વખત સૂર્યની સ્તુતિ કરનાર મનુષ્ય પાપથી વ્યાધિથી મુક્ત થઈ જાય છે એમાં સંશય નથી, એટલું જ નહિ, પણ તે સર્વ પાપથી મુક્ત થઈ જાય છે. ૭૩

त्रिसंध्यं जपमानस्तु पश्येच्च परमं पदम् ।

यद्वात्કુરુते पाप तद्वात्प्रतिमुच्यते ॥ ७४ ॥

જે ત્રણે કાળ સૂર્યનો પાઠ કરે તે પરમપદને દેખે છે. અને જે રોગ એકવાર પાઠ કરે છે, તે તે પાઠના પ્રભાવે તે દિવસના પાપથી મુક્ત થાય છે. ૭૪

यद्राव्यात्કુરુते पापं तद्राव्यात्प्रतिमुच्यते ।

दद्रुस्फोटककुष्ठानि मंडलानि विषूचिका ॥ ७५ ॥

જે રાત્રિએ પાપ કર્યું હોય, તે રાત્રીના પાપથી તથા દાદર વિસ્ફોટક કુષ્ઠ અને મહામારી-આદિ રોગથી મુક્ત થાય છે. ૭૫

सर्वव्याधयामभूतवाधास्तथैव च ।

डाकिनी शाकिनी जैव महारोगभयं कुतः ॥ ७६ ॥

નાના પ્રકારના સર્વ વ્યાધીઓ, મહારોગ તથા ભૂતઆધા ઝાકણ, શાકિની વિગેરના મોટારોગ વિગેરેનો સૂર્યના પાઠ કરનારને ભય હોતો નથી ૭૬

ये चान्ये दुष्टरोगाश्च ज्वरातीक्ष्णदयः ।

जपमानस्य नश्यन्ति जांवे शरदां शतम् ॥ ७७ ॥

તે સિવાય જે બીજાદુષ્ટ રોગો જેવા કે તાવ અને અતિસાર-આદિ વિગેરે સૂર્યનો પાઠ કરવાથી નાશ પામે છે, અને પાઠ કરનાર માણસ સો શરદ્ ઋતુ પર્યન્ત જીવે છે; એટલે કે સો વર્ષ જીવે છે. ૭૭

संवत्सरेण मरणं यदा तस्य ध्रुवं भवेत् ।

अशीर्षा पश्यति छायामहोरात्रं धनंजय ॥ ७८ ॥

હે ધનંજય ! એક સંવત્સરમાં જેનું મરણ થનાર હોય તે અહોરાત્ર પોતાના શિરને છાયામાં જોતો નથી. તેવો પુરૂષ પણ જે, પાઠ કરે તે તે અવશ્ય તે પણ સુખ પામે છે. ૭૮

यस्त्विदं पठते भक्त्या भानोर्वा महात्मनः ।

प्रातःस्नाने कृते पार्थ एकाग्रकृतमानसः ॥ ७९ ॥

सुवर्णचक्षुर्भवति न चांधस्तु प्रजायते ।

पुत्रवाधनसंपन्नो जायते चारुजः सुखी ॥ ८० ॥

હે પાર્થ ! જે ડોઢ મનુષ્ય રવિવારે પ્રાતઃસ્નાન કરી એકાગ્રમનવડે ભક્તિ પૂર્વક જે આ સ્તોત્રનો પાઠ કરે છે, તે તે સુવર્ણ સમાન આંખોવાળો થાય છે. અને તે આંધળો થતોજ નથી, એટલુંજ નહિ પણ તે પુત્રવાન્ ધનસમ્પન્ન થાય છે, અને સુખી થાય છે. ૭૯-૮૦

सर्वसिद्धिमवाप्नोति सर्वत्र विजयी भवेत् ।

आदित्यहृदयं पुण्यं सूर्यनामविभूषितः ॥ ८१ ॥

આદિત્ય હૃદયનો, પાઠ કરનાર સર્વ સિદ્ધિને પામે છે. સર્વ સ્થળે વિજય સમ્પાદન કરે છે. સૂર્યના નામથી શાભાયમાન આદિત્ય હૃદય પુણ્ય કર છે. ૮૧

શ્રુતા ચ નિશ્ચિલં પાર્થ સર્વપાપૈઃ પ્રમુચ્યતે ।

અતઃ પરતરં નાસ્તિ સિદ્ધિકામસ્ય પાંડવ ॥ ૮૨ ॥

હે અર્જુન ! આદિત્ય હૃદયને શ્રવણ કરનાર માણસ સર્વ પાપથી મુક્ત થઈ જાય છે. હે પાંડવ ! એથી અધિક સિદ્ધિને આપનાર તથા કામના પૂર્ણ કરનાર બીજું એકે નથી. ૮૨

તજ્જપસ્વ કૌતેય યેન શ્રેયો જ્ઞવાપ્સ્યસિ ।

આદિત્યહૃદયં નિત્યં યઃ પઠેત્સુસમાહિતઃ ॥ ૮૩ ॥

ભ્રૂણહા મુચ્યતે પાપાત્કૃતઘ્નો બ્રહ્મઘાતકઃ ।

ગોઘ્નઃ સુરાપો દુર્મોજી દુષ્પ્રતિગ્રહકારકઃ ॥ ૮૪ ॥

પાતકાનિ ચ સર્વાણિ દૈત્યેવ ન સંશયઃ ।

ય इदं शृणुयान्नित्यं जपेद्वाऽपि समाहितः ॥ ८५ ॥

હે કુન્તાનાપુત્ર અર્જુન ! તું આ આદિત્યહૃદયનો જપ કર્ય તે થકી, તારે શ્રેય થશે. આદિત્યહૃદયનો જે મનુષ્ય નિત્ય સાવધાનપણાથી પાઠ કરે તે, આળહટ્યા કરનાર, બ્રહ્મઘાતી અને કૃતઘ્ન, ગાયને મારનાર, મદિરા પાન કરનાર અભક્ષ્યાભક્ષ્ય કરનાર અને દુષ્ટ પ્રતિગ્રહ કરનાર જે આને નિત્ય સાંભળે વા જપ કરે તે તેનાં સર્વ પાપ બળી જાય છે, એમાં સંશય નથી. ૮૩-૮૫

સર્વપા વિશુદ્ધાત્મા સૂર્યલોકે મહીયતે ।

અપુત્રો લભતે ત્રાન્નિર્ધનો ધનમામૃયાત્ ॥ ૮૬ ॥

અને તે સર્વ પાપથી મુક્ત થઈ, શુદ્ધ થઈને સૂર્ય લોકમાં જાય છે. અપુત્ર જે પાઠ કરે તે પુત્ર પામે છે. નિર્ધન જે પાઠ કરે તે ધનને પામે છે. ૮૬

રોગો મુચ્યતે રોગાદ્ગત્યા યઃ પઠતે સદા ।

યસ્ત્યાત્ત્યદિને પાર્થ નાભિમાત્રજલે સ્થિતઃ ॥ ૮૭ ॥

હે પાર્થ ! રવિવારનેદિવસે જો નાભિપર્યન્ત જળમાં ઉભો રહીને કુરોગી
જો ભક્તિ પૂર્વક સદા પાઠ કરે તો તે દુષ્ટ રોગથી મુક્ત થઈ જાય છે. ૮૭

उदयाचलमारूढं भास्करं प्रणतः स्थितः ।

जपते मानवो भक्त्या शृणुयाद्वापि भक्तितः ॥ ८८ ॥

स याति परमं स्थानं यत्र देवो दिवाकरः ।

अमित्रदमनं पार्थ यदा कर्तुं समारभेत् ॥ ८९ ॥

तदा प्रतिकृतिं कृत्वा शत्रोश्चरणपांसुभिः ।

आक्रम्य वामपादेन ह्यादित्यहृदयं जपेत् ॥ ૯૦ ॥

ઉંઘાયળ પર્વતના ઉપર ખેડવા સૂર્યનારાયણને પ્રણામ કરી જો મનુ-
ષ્ય ભક્તિપૂર્વક પાઠ કરે, વા સાંભળે તો તે મનુષ્ય જ્યાં દેવ એવા દિવા-
કર છે ત્યાં પરમસ્થાનમાં જાય છે. હે પાર્થ ! જ્યારે શત્રુનો નાશ કરવો
હોય, ત્યારે અવસ્ય સાવધાનપણાથી શત્રુના પગની રજ વડે પ્રતિમા કરી
ડાખા પગ વડે દખાવી આદિત્યહૃદયના જપનો આરંભ કરવો. ૮૮-૯૦

एतन्मंत्रं समाहूय सर्वसिद्धिकरं परम् ।

ॐ-ह्रीं हिमालीढं स्वाहा । ॐ-ह्रीं निलीढं स्वाहा ।

ॐ-ह्रीं मालीढं स्वाहा । इति मंत्रः ।

સર્વ સિદ્ધિને કરનારા ઓમ્-હ્રીં હિમાલીઢં સ્વાહા, ઓમ્-હ્રીં નિલીઢં
સ્વાહા, ઓમ્-હ્રીંમાલીઢં સ્વાહા, એ મંત્રનો જપ કરવો.

त्रिभिश्च रोगी भवति ज्वरी भवति पंचभिः ।

जपैस्तु सप्तभिः पार्थ राक्षसीं तनुमाविशेत् ॥ ૯૧ ॥

ત્રણ પ્રકારના રોગી થાય છે, પાંચ પ્રકારના જ્વર થાય છે. હે પાર્થ !
સાત વાર જપ કરવાથી રાક્ષસના દેહને પામે છે. ૯૧

राक्षसेनाभिभूतस्य विकारान् शृणु पाण्डव ।

गीयते नृसते नग्न आस्फोटयति धावति ॥ ૯૨ ॥

શિવાત્તં ચ કુરુતે હસતે કંદતે પુનઃ ।

एवं संपीड्यते पार्थ यद्यपि स्यान्मेश्वरः ॥ ૧૩ ॥

હે પાન્ડવ! સક્ષસ વડે કરોને પગભવ થયેલા મનુષ્યના વિકારો શ્રવણ કર્ય. જે કોઈ નગ્ન થઈને ગાય છે વા નાચે છે તથા મોટો શબ્દ કરીને હોડે છે તથા શીયાળ સમાન શબ્દ કરી બોલે છે, હાસ્ય કરે છે, વારંવાર રૂદન કરે છે. હે અર્જુન! આ પ્રમાણે જે પાઠ કરતાં આચરણ કરે, તે મોટો ઇશ્વર હોય, તોપણ તે દુઃખ પામે છે. ૯૨ ૯૩

किं पुनर्मानुषः कश्चिच्छौचाचारविवर्जितः ।

पीडितस्य न संदेहो ज्वरो भवति दारुणः ॥ ૧૪ ॥

જે મનુષ્ય પવિત્રતા અને આચારથી રહિત છે, તે મનુષ્યને દારૂળ જ્વર આવે છે અને તેથી પીડા પામે છે, એમાં સંશય નથી. ૯૪

यदा चानुग्रहं तस्य कर्तुमिच्छेच्छुभंकरम् ।

तदा सलिलमादाय जपेन्मंत्रमिमं बुधः ॥ ૧૫ ॥

તેના ઉપર અનુગ્રહ કરીને જે તેનું કલ્યાણ કરવું હોય, તે તેને નાભિપર્યંત જળમાં ઉભો રાખીને બુધ-વિદ્વાન લોકોએ આ મંત્ર જપાવવો અને જે તેને ન આવડે તો તેને જળમાં ઉભો રાખી વિદ્વાને પાઠ કરવો. ૯૫

नमो भगवते तुभ्यमादिताय नमो नमः ।

जयाय जयभद्राय हरिदश्वाय ते नमः ॥ ૧૬ ॥

હે ભગવત્! તમને નમસ્કાર છે. આદિત્યને પુનઃ પુનઃ નમસ્કાર છે. જય દેવાવાળા તથા જય રૂપ, કલ્યાણ કરવાવાળા તથા લીલ ધોડાવાળા જે સૂર્યનારાયણ તેને નમસ્કાર છે. ૯૬

स्नापयेत्तेन मंत्रेण शुभं भवति नान्यथा ।

अन्यथा च भवेदोषो नश्यते नात्र संशयः ॥ ૧૭ ॥

પ્રથમ કહેલા મંત્રવડે સ્નાન કરવાથી મનુષ્યનું અવસ્ય કલ્યાણ થાય

છે. તથા અન્ય પણ જે દોષો હોય છે, તેઓ પણ નાશ પામે છે, એમાં-
જરા સંશય નથી. ૯૭

અતસ્તે નારિલઃ પ્રોક્તઃ પૂજાં ચૈવ નિબોધ મે ।

ઉપલિપ્તે શુચૌ દેશે નિયતો વાગ્યતઃ શુચિઃ ॥૯૮॥

એ માટે સર્વ પ્રકાર તને કહ્યા, પણ હવે પૂજનો વિધિ કહું છું, તે
અવશ્ય કસ્ય. પ્રથમ પવિત્ર દિશામાં લિપી. પછી પોતાને શુદ્ધ થઈ પવિત્ર
વાણી ઉચ્ચારણ કરવી. ૯૮

વૃત્તં વા ચતુરસ્રં વા લિપ્તભૂમૌ લિખેચ્છુચિઃ ।

ત્રિધા તત્ર લિખેત્પદ્મમષ્ટપત્રં સત્તપ્તિલમ્ ॥ ૯૯ ॥

ગોળાકાર વા ચોરસ લીપી, પૃથિવીમાં મંડળ કરવું, અને તેમાં ત્રણ
પ્રકારનાં કર્ણિકા યુક્ત આઠ પાંદડાંનું કમળ કાઢવું. ૯૯

અષ્ટપત્રં લિખેત્પદ્મં લિપ્તગોમયમંડલે ।

પૂર્વપત્રે લિખેત્ સૂર્યમાગ્નેય્યાં તુ રવિં ન્યસેત્ ॥૧૦૦॥

આ પ્રમાણે અષ્ટપત્ર કમળ લિપેલા મંડળમાં આજેખીને પૂર્વ પત્ર-
માં સૂર્યને આજેખવા અગ્નિ ખૂણામાં રવિનું સ્થાપન કરવું. ૧૦૦

યામ્યાયાં ચ વિવસ્વંતં નૈર્ઋત્યાં તુ ભગં ન્યસેત્ ।

પ્રતીચ્યાં વરુણં વિદ્યાદ્વાયઞ્યાં મિત્રમેવ ચ ॥ ૧ ॥

દક્ષિણ દીશામાં વિવસ્વત, નૈઋત્ય ખૂણામાં ભગ, પશ્ચિમ દિશામાં વ-
રુણ, અને વાયવ્ય ખૂણામાં મિત્ર નામના સૂર્યનું સ્થાપન કરવું. ૧૦૧

આદિત્યઃ તરે પત્રે ઈશાન્યાં મિત્રમેવ ચ ।

મધ્યં તુ માત્સરં વિદ્યાત્ક્રમેણૈવં સમર્ચયેત્ ॥ ૨ ॥

ઉત્તર તરફના પત્રમાં આદિત્ય, ઇશાનખૂણામાં વિષ્ણુ, મધ્યભાગમાં
માત્સર નામના સૂર્યનું સ્થાપન કરી, ક્રમવાર સર્વનું પૂજન કરવું. ૧૦૨

અતઃ પરતરં નાસ્તિ સિન્ધિકામસ્ય પાંડવ ।

મહાતેજઃ સમુદ્યંતં પ્રણમેત્સ કૃતાંજલિઃ ॥ ૩ ॥

હે અર્જુન! આથી બીજો સિદ્ધિને આપનાર ઉપાય નથી. મહાતેજ-
૩૫ અને ઉદય પામતા સૂર્યને હાથ બેડીને નમસ્કાર કરવા. ૧૦૩

સકેસરાણિ પદ્માણિ કરવીરાણિ ચાર્જુન ।

તિલતંડુલરક્તાણિ કુશગંધોદકાણિ ચ ॥ ૪ ॥

રક્તચંદનમિશ્રાણિ કૃત્વા વૈ તામ્રભાજને ।

ધૃત્વા શિરસિ તત્પાત્રં જાનુભ્યાં ધરણીં સ્પૃશેત્ ॥૫॥

હે અર્જુન ! કેસરયુક્ત કમળ, કરણ, તલ, ચોખા, દર્ભ ચન્દન તથા
ત્રાંબાના પાત્રમાં રાતાં ચન્દને કરીને યુક્ત મસ્તક ઉપર રાખીને, ગોઠણથી-
પૃથિવીનો સ્પર્શ કરવો. ૧૦૪-૧૦૫

મંત્રં તં ગુડાકેશ ચાર્ધ્યં દદ્યદ્રભસ્તયે ।

સાયુધં સરથં ચૈવ સૂર્યમાવાહયામ્યહમ્ ॥ ૬ ॥

હે અર્જુન! એ પ્રમાણે કરી, આયુધ તથા રથ સહિત સૂર્ય નારાયણ-
ને આવાહન કરીને અર્ધ્ય આપવો. ૧૦૬.

સ્વાગતો ભવ સુપ્રતિષ્ઠિતો ભવ । સંનિધો ભવ ।

સંનિધિતો ભવ । સંમુખો ભવ । ઇતિ પંચમુદ્રાઃ

સ્ફુટયિત્વાઽર્હયેત્સૂર્યં ભુક્તિં મુક્તિં લભેન્નરઃ ॥ ૭ ॥

સ્વાગત થાય સુપ્રતિષ્ઠા થાય, સંનિધ થાય, ઘણુંજ સમીપ થાય સારા
મુખે થાય એ રીતે પાંચ મુદ્રાઓ કરવી. ૧૦૭

ૐશ્રીં વિદ્યાકિલિકિલિકટકેષ્ટસર્વાર્થસાધનાય સ્વાહા ।

ૐ શ્રીં હ્રીં હૂં હંસઃ સૂર્યાય નમઃ સ્વાહા ।

ૐઃ શ્રીં -હાં -હ્રીં -હૂં -હઃ સૂર્યમૂર્તયે સ્વાહા ।

ૐ શ્રી -હીં સં સ્વઃ । લોકાય સર્વમૂર્તયે સ્વાત્ ।

ૐ -હૂં માર્તંડાય સ્વાત્ ।

નમોઽસ્તુ સૂર્ય ય સહસ્રમાનવે નમોસ્તુ વૈશ્વાનરજાતવેદસે
ત્વમેવ ચાર્ગ્ય માતે ॥ દેવ દેવાધિદેવાય નમો નમસ્તે ॥ ૮ ॥

સૂર્યનું જે પુરૂષ પૂજન કરેછે, તે પુરૂષ આ સંસારનાં સુખ ભોગવી મુક્તિ પામે છે. ઓમ્ શ્રી વિદ્યાના વિધનને નાશ કરનાર, સર્વ ધ્રુવને આપનાર સૂર્યનું દાન છે. ઓમ્ શ્રી, હીં. -હું; હંસ; એવા બીજીથી સૂર્યને નમસ્કાર કરવા. ઓમ્ શ્રી -હાં -હીં, -હું -હૈ, -હૌ, -હ; સૂર્ય એ મંત્રવડે સૂર્ય ની મૂર્તિનું દાન કરવું. ઓમ્ શ્રી -હીં, ખંખ; પ્રકાશ કરનારા તથા સૂર્યના મૂર્તિરૂપ સૂર્યને દાન કરવું. ઓમ્. હું એવા બીજવડે કરી, માર્તંડ નામના સૂર્યનું દાન કરવું. હજાર પ્રકારે પ્રકાશ કરવાવાળા સૂર્યને તથા અગ્નિ સદૃશ પ્રકાશ કરવાવાળાને નમસ્કાર છે. હે સૂર્ય ભગવાન! આપજ મારું અર્ધ્ય ગ્રહણ કરો. તથા સર્વ દેવના દેવરૂપ આપને નમસ્કાર છે. ૧૦૮

નમો ભગવતે તુભ્યં નમસ્તે જાતવેદસે ।

દત્તમર્ચ મયા ભાનો ત્વં ગૃહાણ નમોસ્તુ તે ॥ ૯ ॥

હે ભગવતે ! તમને નમસ્કાર છે. અગ્નિ રૂપ આપને નમસ્કાર છે. હે ભાનુ ! મેં જે અર્ધ્ય અર્પણ કરેલ છે. તેને ગ્રહણ કરો, હું આપને નમસ્કાર કરું છું. ૧૦૯

ઈહિ સૂર્ય સહસ્રાંશો તેજોરાશો જગત્પતે ।

અ. કંપય માં દેવ ગૃહાણાર્ચ્યં નમોઽસ્તુ તે ॥ ૧૧૦ ॥

હે હજાર કિરણોવાળા, સૂર્યનારાયણ ! તેજનારાશિ ! જગતના પતિ ! મારા ઉપર કૃપા કરીને મારા અર્ધ્યને ગ્રહણ કરો, હું આપને નમસ્કાર કરું છું. ૧૧૦

નમો ભગવતે તુભ્યં નમસ્તે જાતવેદસે ।

મમેદમર્ચ્યં ગૃહ્ણ ત્વં દેવેવ નમોઽસ્તુ તે ॥ ૧૧ ॥

ઐશ્વર્યને આપનારા તથા અગ્નિ સ્વરૂપ સૂર્યને નમસ્કાર છે. હે દેવ દેવ ! મારા આ અર્ધ્યને આપ ગ્રહણ કરો આપને નમસ્કાર છે. ૧૧૧

સર્વદેવાધિદેવાય આધિવ્યાધિવિનાશિને ।

ઇંદ્ર ગૃહાણ મે દેવ સર્વવ્યાધિર્વિનશ્યતુ ॥ ૧૨ ॥

સર્વ દેવના પણ અધિદેવ તથા આધિ અને વ્યાધિનો નાશ કરનારા, મારાં અર્ધ્યને ગ્રહણકરો, અને મારા સર્વ વ્યાધિ નાશ પામો. ૧૧૨

નમઃ સૂર્યાય શાંતાય સર્વરોગવિનાશિને ।

મમેપ્સિતં ફલં દત્વા પ્રસીદ પરમેશ્વર ॥ ૧૩ ॥

શાન્તા, સર્વ રોગને નાશ કરવાવાળા, મારાં ઇચ્છિત ફળને દેવાવાળા હે સૂર્ય પરમેશ્વર ! પ્રસન્ન થાઓ, હું આપને નમસ્કાર કરું છું. ૧૧૩

ૐ નમો ભગવતે સૂર્યાય સ્વાહા । ૐ શિવાય સ્વાહા ।

ૐ સર્વાત્મને સૂર્યાય નમઃ સ્વાહા ।

ૐ અક્ષયતેજસે નમઃ સ્વાહા ।

સર્વસંકટદારિદ્ર્ય શત્રુ નાશય નાશય ।

સર્વલોકેષુ વિશ્વાત્મન્તર્વાત્મન્તર્વદર્શક ॥ ૧૪ ॥

ઓમ્ ભગવાન્ એવા જે સૂર્ય તેને નમસ્કારછે ઓમ્ શિવરૂપ સૂર્યને અને સર્વના આત્મારૂપ સૂર્યને નમસ્કાર છે. ઓમ્ અક્ષય તે જવાળાને નમસ્કાર છે. હે ભગવાન્ ! સર્વ સંકષ્ટ, દારિદ્ર અને શત્રુનો નાશ કરો, નાશ કરો. સર્વ લોકને વિષે વિશ્વના આત્મા સર્વના આત્મા અને સર્વને જોનારા તમે છે. ૧૧૪

નમો ભગવતે સૂર્ય કુષ્ઠરોગાન્વિઘ્નય ।

આયુરારોગ્યમૈશ્વર્યં દેહિ દેવ નમોસ્તુ તે ॥ ૧૫ ॥

કોડના રોગને નાશ કરવાવાળા ભગવાન્ સૂર્યને નમસ્કાર છે. હે દેવ ! આયુ આરોગ્ય અને ઐશ્વર્ય આપો આપને નમસ્કાર છે. ૧૧૫

નમો ભગવતે તુભ્યમાદિત્યાય નમો નમઃ ।

ૐ અક્ષયતેજસે નમઃ । ૐ સૂર્યાય નમઃ ।

ૐવિશ્વમૂર્તયે નમઃ ।

આદિત્યં ચ શિવં વિદ્યાચ્છવમાદિત્યરુપિણમ્ ।

ઉભયોરંતરં નાસ્તિ આદિત્યસ્ય શિવસ્ય ચ ॥ ૧૬ ॥

હે ભગવાન! તમને નમસ્કાર છે. આદિત્યને નમસ્કાર છે, નમસ્કાર છે. ઓમ અક્ષય છે તેજ બેતું એને નમસ્કાર છે. ઓમ સૂર્યને નમસ્કાર છે. ઓમ વિશ્વમૂર્તિને નમસ્કાર છે. આદિત્યને શિવ અને શિવને આદિત્યરૂપ બાળવા. આદિત્ય અને શિવ એ બંનેમાં અંતર નથી. ૧૧૬

एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं पुरुषो वै दिवाकरः ।

उदये ब्रह्मणो रूपं मध्याह्ने तु महेश्वरः ॥ १७ ॥

अस्तमाने स्वयं विष्णुस्त्रिमूर्तिश्च दिवाकरः ।

नमो भगवते तुभ्यं विष्णवे प्रभविष्णवे ॥ १८ ॥

આ શ્રવણ કરવા હું ઇચ્છા રાખું છું. દિવાકર-સૂર્ય ઉદય સમય બ્રહ્મારૂપ, મધ્યાહન સમય મહેશ્વરરૂપ, આસ્તમતી વેળાએ પોતે વિષ્ણુરૂપ, એવી ત્રણ મૂર્તિને ધારણ કરનારા દિવાકર છે. એવા વિષ્ણુ અને પ્રભવિષ્ણુ રૂપ હે સૂર્ય ભગવાન! આપને નમસ્કાર છે. ૧૧૭-૧૧૮

ममेदमर्घ्यं प्रतिगृह्णदेव देवाधिदेवाय नमो नमस्ते ।

श्रीसूर्याय सांगाय सपरिवाराय श्रीसूर्यनारायणायेदमर्घ्यम् १.९

હે દેવદેવાધિદેવ ! મારા અર્ધ્યને આપ ગ્રહણ કરો. આપને નમસ્કાર છે. શ્રી સૂર્યને અંગસહ, તથા પરિવાર સહિત શ્રી સૂર્યનારાયણને આ અર્ધ્ય આપું છું. ૧૧૯

હિમઘ્નાય તમોઘ્નાય રક્ષોઘ્નાય ચ તે નમઃ ।

કૃતઘ્નાય સત્યાય તસ્મૈ મૂર્યાત્મને નમઃ ॥ ૧૨૦ ॥

ઘાટને હણુનારા બન્ધારાનો નાશ કરનારા કૃતઘ્નનો નાશ કરનારા
એવા સત્યરૂપ, સૂર્ય ભગવાનને નમસ્કાર કરે છું. ૧૨૦

જયો જયશ્ચ વિજયો જિતપ્રાણો જિતશ્રમઃ ।

મનોજવો જિતક્રોધો વાજિનઃ સપ્ત કીર્તિતાઃ ॥ ૧૨૧ ॥

જય, અને વિજયને જીતનાર, પ્રાણને જીતનાર તથા શાકને જીતનાર,
કામ દેવને જીતનાર તથા ક્રોધને જીતનાર એવા સૂર્ય કે જેના સાત ઘોડા
કહેવાય છે. ૧૨૧

હરિતહયરથં દિવાકરં કનકમયાંબુજરેણુપિંજરમ્ ।

પ્રતિદિનમુદયે નવં નવં શરણમુપૈમિ હિરણ્યરેતસમ્ , ૧૨૨ ॥

ન તં વ્યાલાઃ પ્રબાધંતે ન વ્યાધિભ્યો ભયં ભવેત્

ન નાગેભ્યો ભયં ચૈવ ન ચભૂતભયં ક્વચિત્ ॥ ૧૨૩ ॥

લીલા ઘોડાવાળો રથ જેનો છે અને દિવસને કરનારા, તથા સુવર્ણ
મય કમળ તેની રજના સમાન પીળા, તથા પ્રતિદિન નવીન ઉદયને કરનાર,
અને સુવર્ણ સમાન પ્રભાવાળા સૂર્યનું ધ્યાન કરનારને, સર્પની પીડા બાધા
કરી શકતી નથી. તેમ વ્યાધિઓનો ભય થતો નથી. હાથીનો ભય થતો
નથી, અને ભૂતનો ભય કોઈ સમય થતો નથી. ૧૨૨-૧૨૩

અગ્નિશત્રુભયં નાસ્તિ પાર્થિવેભ્યસ્તથૈવ ચ ।

દુર્ગતિં તરતે ઘોરાં પ્રજાં ચ લભતે પશૂન્ ॥ ૧૨૪ ॥

અગ્નિ, શત્રુ કે રાજાનો ભય તેને થતો નથી. અને ઘોર દુર્ગતિથી
તરી બચે છે. તથા પ્રજા અને પશુને પામે છે. ૧૨૪

સિદ્ધિકામો લભેત્સિદ્ધિં કન્યાકામસ્તુ કન્યકામ્ ।

एतत्पठेत्स कौतेय भक्तियुक्तेन चेतसा ॥ १२५ ॥

હે કુન્તાના પુત્ર અર્જુન ! જે કોઈ મનુષ્ય આનો ભક્તિ પૂર્વક પાઠ કરેતો, સિદ્ધિની ઇચ્છાવાળો સિદ્ધિ તથા કન્યાની ઇચ્છાવાળો કન્યા પામેછે. ૧૨૫

અશ્વમેધસહસ્રસ્ય વાજપેયશતસ્ય ચ ।

કન્યાકોટિસહસ્રસ્ય દત્તસ્ય ફલમાપ્રયાત્ ॥ ૨૬ ॥

પાઠ કરવાથી હજાર અશ્વમેધ યજ્ઞનું અને સોવાજપેય યજ્ઞનું અને હજાર કરોડ કન્યાદાન દેવાનું ફળ તેને પ્રાપ્ત થાય છે. ૧૨૬

ઇદમાદિત્યહૃદયં યોડધી તે સતતંનરઃ ।

સર્વપાપવિશુદ્ધાત્મા સૂર્યલોકે મહીયતે ॥ ૨૭ ॥

જે મનુષ્ય આ આદિત્ય હૃદયને હૃદયમાં નિરન્તર ધારણ કરે છે, તે સર્વ પાપથી મુક્ત થઈ, શુદ્ધાત્મા સૂર્ય લોકમાં જાય છે. ૧૨૭

નાસ્ત્યાદિત્યસયો દેવો નાસ્ત્યાદિત્યસમા ગતિઃ ।

પ્રત્યક્ષો ભગવાન્વિષ્ણુર્યેન વિશ્વં પ્રતિષ્ઠિતમ્ ॥ ૨૮ ॥

આદિત્ય સમાન ખીજે કોઈ દેવ નથી. આદિત્ય સમાન ગતિ નથી. આદિત્ય પ્રત્યક્ષ ભગવાન્ વિષ્ણુ રૂપ છે. જેનાવડે સકળ જગત રહેલું છે. ૧૨૮

નવતિર્યોજનં લક્ષં સહસ્રાણિ શતાનિ ચ ।

યાવદ્દટ્ટીપ્રમાણેન તાવચ્ચરતિ ભાસ્કરઃ ॥ ૨૯ ॥

નેતું લાખ અને સો હજાર ચોજનનો રસ્તો ઘડીના પ્રમાણમાં ભાસ્કર ૫૨૧ વળે છે. ૧૨૯

ગવાં શતસહસ્રસ્ય સમ્યગ્દત્તસ્ય યત્ફલમ્ ।

તત્ફલં લભતે વિદ્વાન્ શાંતાત્મા સ્તૌતિ યો રવિમ્ ॥ ૧૩૦ ॥

સો હજાર ગાયો આપવાથી જે ફળ પ્રાપ્ત થાય, તે જ્ઞાને જે શાન્તાત્મા રવિની શ્તુતિ કરે છે તો તે જ્ઞાને તે વિદ્વાન્ પામે છે. ૧૩૦

યોડધીતે સૂર્યહૃદયં સકલં સફલં ભવેત્ ।

અષ્ટાનાં ત્ર લ્પણાનાં ચ લેખયિત્વા સમર્પયેત્ ॥ ૧૩૧ ॥

ब्रह्मलोके ऋषीणां च जायते मानुषोऽपि वा ।

जातिस्मत्त्वमामोति शुद्धात्मा नात्र संशयः ॥ ૧૩૨ ॥

જે મનુષ્ય આદિત્ય હૃદયને પાઠ કરે, તેના સકળ મનોરથ સફળ થાય છે. આઠ બ્રહ્મલોકને જે મનુષ્ય આદિત્યહૃદય લખીને આપે, તો તે મનુષ્ય બ્રહ્મલોકમાં જ્યાં ઋષિયો જાય છે, ત્યાં જાય છે. અને પોતાની જાતિનું સ્મરણ રહે છે. અને શુદ્ધાત્મા થાય છે એમાં સંશય નથી. ૧૩૧-૧૩૨

अजायलोकत्रयपावनाय भूतात्मने गोपतये वृषाय ।

सूर्याय सर्वप्रलयांतकाय नमो महाकारुणिको नमाय ॥ ૩૩ ॥

જન્મરહિત અને ત્રૈલોક્યને પવિત્ર કરનાર સર્વ પ્રાણીના આત્મા તથા ઇન્દ્રિયોને વશ રાખનાર, એવા સૂર્ય સર્વને પ્રલય કરવાવાળા અને વળી મહાદયાળુઓમાં ઉત્તમ તેને નમસ્કાર છે. ૧૩૩

विवस्वते ज्ञानभृदंतरात्मने जगत्प्रदीपाय जगद्धितैषिणे ।

स्वयंभुवे दीप्तसहस्रचक्षुषे सुरोत्तमायामिततेजसे नमः ॥ ૩૪ ॥

અત્યન્ત તેજવાળા અને જ્ઞાનપટે અન્નરાત્મા, જગતને પ્રદીપ્ત કરનારા, જગતનું શ્રેયઃપ્રચ્છવાવાળા સ્વયંભુ, દીવ્ય હજાર નેત્રવાળા, દેવતાઓમાં ઉત્તમ, અપરિમિત છે તેજ જેનું એવા સૂર્યને નમસ્કાર છે. ૧૩૪

सुरैरनेकैः परिसेविताय हिरण्यगर्भाय हिरण्मयाय ।

महात्मने मोक्षपदाय नित्यं नमोस्तु ते वासरकारणाय ॥ ૩૫ ॥

અનેક દેવતા જેનું સેવન કરી રહ્યા છે એવા હિરણ્યગર્ભ અને હિરણ્યમય મહાત્મન, મોક્ષને દેવાવાળા અને દિવસના કારણરૂપ એવા સૂર્યને નમસ્કાર કરું છું. ૧૩૫

आदित्यश्चांचितो देव आदित्यः परमं पदम् ।

आदित्यो मातृको भूत्वा आदेत्ते वाङ्मयं जगत् ॥ ૧૩૬ ॥

આદિત્ય પૂજવા યોગ્ય દેવ છે. આદિત્યનું પરમ પદ છે. આદિત્ય માતા થઈને આદિત્ય વાણીમય જગત છે. ૧૩૬

આદિત્યં પશ્યતે મક્ત્યા માં પશ્યતિ ધ્રુવં નરઃ ।

નાદિત્યં પશ્યતે મક્ત્યા ન સ પશ્યતિ માં નરઃ ॥ ૧૩૭ ॥

જે મનુષ્ય આદિત્ય ભક્તિ સદ્ બુદ્ધિ છે તે અવશ્ય મને બુદ્ધિ છે. અને જે ભક્તિવદે આદિત્યને જોતો નથી તેમને પણ જોતો નથી. ૧૩૭

ત્રિગુણં ચ ત્રિતત્ત્વં ચ ત્રયો દેવાસ્રયોઽગ્રયઃ ।

ત્રયાણાં ચ ત્રિમૂર્તિસ્ત્વં તુરીયસ્ત્વં નમોસ્તુ તે ॥ ૧૩૮ ॥

ત્રણગુણ, ત્રણ તત્ત્વ, ત્રણદેવ, ત્રણ અગ્નિ અને બ્રહ્મા પણ ત્રણ મૂર્તિ તમેછો. તુરીય પણ તમેછો તમને નમસ્કાર છે. ૧૩૮

નમઃ સવિત્રે જગદેકચક્ષુષે જગત્પ્રસૂતિસ્થિતિનાશહેતવે ।

ત્રયીમયાય ત્રિગુણાત્મધારિણે વિરિંચિના ાયણશંકરાત્મને ॥૩૯॥

જગતના ચક્ષુરૂપ, જગતની ઉત્પત્તિ સ્થિતિ અને નાશના હેતુ સવિતા કે જે ત્રણવેદરૂપ, ત્રિગુણાત્મક, બ્રહ્મા અને નારાયણ એવા શંકરાત્મનું સૂર્યને નમસ્કાર છે. ૧૩૯

યસ્યોદયેનેહ જગત્પ્રજ્ઞયતે પ્રવર્તતે ચાશ્વિલકર્માસિદ્ધયે ।

બ્રહ્મેદ્રનારાયણરૂદ્રવંદિતઃ સ નઃ સદા યજ્ઞતુ સંગલં રવિઃ ॥૧૪૦॥

જેના ઉદય વડે જગત જાણાય છે, અને સર્વ સંકળ કર્મની સિદ્ધિના અર્થે પ્રવર્તે છે. બ્રહ્મા, ઇન્દ્ર, નારાયણ અને રૂદ્ર તેણે વન્દન કરેલ સૂર્ય સર્વદા મંગળને આપો. ૧૪૦

નમોઽસ્તુ સૂર્યાય સહસ્રરશ્મયે સહ નિશાન્વાનિતસંભવાત્મને ॥

સહસ્રયોગે ભમાવભાગિને સહસ્રસંખ્યાધારિણે નમઃ ॥૧૪૧॥

હજાર કિરણવાળા સૂર્યને, હજાર શાખા વડે યુક્ત શ્રેષ્ઠ આત્મરૂપ, હજાર યોગીયોથી ઉદ્ભવ થયેલ ભાવના ભાગ્યશાળી, હજાર યુગને ધારણ કરનાર, સૂર્યને નમસ્કાર છે ૧૪૧

યન્મંડલં તીર્થિકરં વિશાલં રત્નપ્રભં તીવ્રમનાદિ પમ્ ।

દત્તસ્વદુઃસ્વસયકારણં ચ પુનાતુ માં તત્સવિતુર્વરેણ્યમ્ ॥૧૪૨॥

જેતું મન્ડળ પ્રકાશ કરનાર તથા વિશાળ છે. રત્ન સદૃશ પ્રભાવાળું અને અનાદિ રૂપ છે. તથા દારિદ્ર અને દુઃખનો ક્ષય કરનાર છે. એવા શ્રેષ્ઠ સવિતા નારાયણનું મન્ડળ મને પવિત્ર કરે. ૧૪૨

યન્મંડલં દેવગણૈઃ સુપૂજિતં વિમૈઃ સ્તુતં ભાવનમુક્તિકાવિન્દ્ય ।

તં દેવેવં પ્રણમामિ સૂર્ય પુનાતુ ॥ ૧૪૩ ॥

જે મન્ડળ દેવગણોથી પૂજીત છે. વિપ્રોથી સ્તુતિ કરાયેલ છે. વિદ્વાનને મુક્તિ દાતા છે. તે દેવતા દેવ સૂર્યને પ્રણામ કરે છું, તે ઉત્તમ સવિતા-નારાયણનું મન્ડળ મને પવિત્ર કરે. ૧૪૩

યન્મંડલં જ્ઞાનધનં ત્વગમ્યં ત્રૈલોક્યપૂજ્યં ત્રિગુણાત્મરૂપમ્ ।

સમસ્તતેજોમયદિવ્યરૂપં પુનાતુ માં તત્સવિ ॥ ૧૪૪ ॥

તે મન્ડળ જ્ઞાનધન, અગમ્ય, ત્રૈલોક્યને પૂજવા યોગ્ય ત્રિગુણાત્મ રૂપ, સકળ તેજોમય, દિવ્યરૂપ એવું સવિતાનારાયણનું મન્ડળ મને પવિત્ર કરે. ૧૪૪.

યન્મંડલં ગૃહમતિમ્બોધં ધર્મસ્ય વૃદ્ધિ કુરુતે જનાન મ્ ।

યત્સર્વપાપ કારણં ચ પુનાતુ માં તં ॥ ૧૪૫ ॥

જે મન્ડળ અજ્ઞાનીને જ્ઞાન આપનાર તથા મનુષ્યના ધર્મની વૃદ્ધિ કરનાર અને સર્વ પાપનો ક્ષય કરનાર ઉત્તમ પ્રકારનું સવિતા નારાયણનું મન્ડળ મને પવિત્ર કરે. ૧૪૫

યન્મંડલં વ્યાધિવિનાશકં યદ્વિદ્યુઃસામસુ સંપ્રગાત્ ।

પ્રકાશિતં યેન ચ ભૂર્ભુવઃસ્વઃ પુનાતુ માં તં ॥ ૧૪૬ ॥

જે મન્ડળ વ્યાધિના વિનાશમાં કુશળ છે. અને જે રૂપ યજ્ઞ અને

સામવેદમાં ગવાયક છે. જે થકી ભુર્ભુવસ્વઃ વિગેરે પ્રકાશે છે. તે ઉત્તમ સવિતા નારાયણનું મન્ડળ મને પવિત્ર કરો. ૧૪૬

યન્મંડલં વેદવિદો વદંતિ ગાયંતિ યચ્ચારણસિદ્ધસંઘાઃ ।

યયોગિનો યોગજુષાં ચ સંઘાઃ પુનાતુ માં ત૦ ॥ ૧૪૭ ॥

જે મન્ડળને વેદને જાણનારા સિદ્ધ લોકો કહે છે, ગાય છે, અને ઉચારે છે અને જેને યોગીલોકો યોગ સમયે નિરખે છે તે ઉત્તમ સૂર્ય મન્ડળ મને પવિત્ર કરો. ૧૪૭

યન્મંડલં સર્વજનેષુ પૂજિતં જ્યોતિશ્ચ કુર્યાદિહ મર્ત્યલોકે ।

યત્કાલકાલાદિમનાદિરૂપં પુનાતુ માં ત૦ ॥ ૧૪૮ ॥

જે મન્ડળ સર્વજનોને પૂજવા યોગ્ય છે. અને જે આ મૃત્યુલોકમાં પ્રકાશ કરે છે. જે કાળનાકાળ અનાદિ રૂપવાળું છે, તે ઉત્તમ સૂર્યનું મન્ડળ મને પવિત્ર કરો. ૧૪૮.

યન્મંડલં વિષ્ણુચતુર્સ્વાણ્યં યદક્ષરં પાપહરં જનાનામ્ ।

યત્કાલકલ્પક્ષયકારણં ચ પુનાતુ માં ત૦ ॥ ૧૪૯ ॥

જે મન્ડળ વિષ્ણુ અને બ્રહ્માએ કહેલ છે અને જે મનુષ્યના અક્ષય પાપને પણ હરે છે. જે કાળ અને કલ્પના ક્ષયનું કારણ છે, તે શ્રેષ્ઠ સૂર્યનું મન્ડળ મને પવિત્ર કરો. ૧૪૯

યન્મંડલં વિશ્વસૃજાં પ્રસિદ્ધમુત્પત્તિરક્ષાપ્રલયપ્રગલ્ભમ્ ।

યસ્મિન્નગત્સંસ્કરતેઽશ્વિલં ચ પુનાતુ માં ત૦ ॥ ૧૫૦ ॥

જે મન્ડળ વિશ્વ રચાયું ત્યારથી પ્રસિદ્ધ, ઉત્પત્તિ, રક્ષા, અને નાશ કરવામાં સમર્થ, જેમાં અખિલ જગત્ સંહાર પામે છે તે શ્રેષ્ઠ સૂર્યનું મન્ડળ મને પવિત્ર કરો. ૧૫૦

યન્મંડલં સર્વગતં ચ ત્વિજ્જ્ઞોરાત્મા પરં ધામ વિશ્વતત્ત્વમ્ ।

સૂક્ષ્માંતૈર્વાંગપથાનુગમ્યં પુનાતુ માં તત્સ૦ ॥ ૧૫૧ ॥

જે મનુષ્ય સર્વ જીવના અન્તર્યામી વિષ્ણુનો આત્મા છે. પરમ ધામ છે, વિશુદ્ધ તત્ત્વ છે. તથા સુક્ષ્મ વિચાર વડે યોગમાર્ગે જવા યોગ્ય છે, તે શ્રેષ્ઠ સૂર્યનું મનુષ્ય મને પવિત્ર કરે. ૧૫૧

યન્મંડલં બ્રહ્મવિદો વદંતિ ગાયંતિ યચ્ચારણસિદ્ધસંઘાઃ ।

યન્મંડલં વેદવિદઃ સ્મરંતિ પુનાતુ માં તત્સં ॥ ૧૫૨ ॥

જે મનુષ્યને બ્રહ્મવાદિયો કહે છે. ગાય છે. તથા સિદ્ધ લોકો ઉચારણ કરે છે. જે મનુષ્યને વેદને જાણવાવાળાઓ સ્મરણ કરે છે. તે શ્રેષ્ઠ સૂર્યનું મનુષ્ય મને પવિત્ર કરે. ૧૫૨

યન્મંડલં વેદવિદોપગીતં યઘોગિનાં યોગપથાનુગમ્યમ્ ।

તત્સર્વવેદં પ્રજમામિ સૂર્ય પુનાતુ માં તં ॥ ૧૫૩ ॥

જે મનુષ્ય વેદ જ્ઞાતા પુરોહિતે ગાયન કરવા યોગ્ય, તથા જે યોગિયોના યોગ માર્ગે કરીને અનુગમ્ય, અને તે સર્વને જાણનાર સૂર્યને પ્રણામ કં-
કરું, તે શ્રેષ્ઠ સૂર્ય મનુષ્ય મને પવિત્ર કરે. ૧૫૩

મંડલાષ્ટમિદં પુણ્યં યઃ પઠેત્સતતં નરઃ ।

સર્વપાપવિશુદ્ધાત્મા સૂર્યલોકે મહીયતે ॥ ૧૫૪ ॥

આવાં આઠ મંડળવાળાં પુણ્યરૂપ આદિત્ય હૃદયનો જે મનુષ્ય નિ-
રન્તર પાઠ કરે છે, તે સર્વ પાપથી મુક્ત શુદ્ધાત્મા સૂર્ય લોકમાં જાય છે. ૧૫૪

ધ્યેયઃ સદા સવિતૃમંડલમધ્યવર્તી નારાયણઃ સરસિજાસનસન્નિવિષ્ટઃ ।
કેયૂરવાન્મકરકુંડલવાન્ કિરીટી હારી હિરણ્મયવપુર્ધૃતશંખચક્રઃ ૫૫

સૂર્ય મનુષ્યના મધ્યને વિષે રહેનારા અને બ્રહ્માના આસને કરીને યુ-
ક્ત, તથા મકરકુંડલ કુંડળ, કિરીટ, તથા તાપને હરણ કરનાર સુવર્ણ સમાન
જેનું શરીર છે અને શંખ ચક્ર ધારણ કરેલ છે. એવા નારાયણનું સદા-
ધ્યાન કરે. ૧૫૫

સશંખચક્રં રવિમંડલે સ્થિતં ત્રેતયાકાંતમનંતમચ્યુતમ્ ।

ભજામિ ત્વં તપનાંચ મૂર્તિં રોત્તમં દ્વિત્રાવભૂષણોન્નવલમ્ ॥૧૬૬॥

શંખ અને ચક્રવટે કરીને યુક્ત રવિ મંડળમાં સ્થિત, દર્ભને વિષે વ્યાપ્ત, અનન્ત, અચ્યુત, અને તપાવનારી જેની મૂર્તિ છે, દેવતાઓમાં ઉત્તમ, નાના પ્રકારનાં ભૂષણોથી ઉન્નવળ નારાયણને બુદ્ધિ પૂર્વક ભજીશું. ૧૫૬.

एवं ब्रह्मादयो देवा ऋषयश्च तपोधनाः ।

कीर्तयन्ति सुरश्रेष्ठं देवं नारायणं विभुम् ॥ ૧૬૭ ॥

આ પ્રમાણે બ્રહ્મા-આદિ દેવતા, ઋષિયો, અને તપ છે ધન જેને એવા યોગીઓ, દેવતાઓમાં શ્રેષ્ઠ વિભુ એવા સૂર્ય નારાયણને કહે છે. ૧૫૭

वेदेवेदांगशरीरं दिव्यदीप्तिकरं परम् ।

रक्षोघ्नं रक्तवर्णं च सृष्टिसंहारकारकम् ॥ ૧૬૮ ॥

વેદ, વેદનાં અંગ અને શરીર તે સર્વનો દિવ્ય પ્રકાશ કરનારા રક્ષિ-સને હણનારા લાઘ છે વર્ણ જેનો અને સૃષ્ટિનો સંહાર કરનારા છે. ૧૫૮

एकचक्रोरथो यस्य दिव्यः कनकभूषितः ।

स मे भवतु सुप्रीतः पद्महस्तो दिवाकरः ॥ ૧૬૯ ॥

જેનો એક ચક્રોરથી શોભાયમાન એક પૈડાંવાળો રથ છે. અને હાથમાં જેણે કમળ ધારણ કરેલ છે. એવા સૂર્ય મારા ઉપર પ્રસન્ન થાઓ. ૧૫૯

आदित्यः प्रथमं नाम द्वितीयं तु दिवाकरः ।

तृतीयं भास्करः प्रोक्तं चतुर्थं तु प्रभाकरः ॥ ૧૬૦ ॥

પ્રથમ નામ આદિત્ય છે. બીજું નામ દિવાકર છે. ત્રીજું ભાસ્કર અને ચોથું પ્રભાકર કહેવાય છે. ૧૬૦

પંચમં તુ સહસ્રાંશુઃ षष्ठं ચૈવ ત્રિલોચનઃ ।

સપ્તમં હરિદશ્વશ્ચ અષ્ટમં તુ વિભાવસુઃ ॥ ૧૬૧ ॥

પાંચમું સહસ્રાંશ, છઠું ત્રિલોચન, સાતમું હરિદશ્વ અને આઠમું વિ-
ભાવસુ નામ કહેવાય છે. ૧૬૧

નવમં દિનઃત્રયોક્તં દશમં દ્વાદશાત્મકમ્ ।

અષ્ટાદશં ત્રયીમૂર્તિર્દ્વાદશં સૂર્ય એવ ચ ॥ ૧૬૨ ॥

નવમું દિનકર, દશમું દ્વાદશાત્મક, અષ્ટાદશમું ત્રયીમૂર્તિ અને આ-
રમું સૂર્ય નામ કહેવાય છે ૧૬૨

દ્વાદશાદિત્યનામાનિ પ્રાતઃકાલે પઠેન્નરઃ ।

દુઃસ્વપ્નનાશનં ચૈવ સર્વદુઃખં ચ નશ્યતિ ॥ ૧૬૩ ॥

આ બાર આદિત્યના નામનો જે મનુષ્ય પ્રાતઃકાળે પાઠ કરે, તેના
દુષ્ટ સ્વપ્નનો નાશ થાય છે અને તેનાં સર્વ દુઃખ પણ નાશ થઈ
જાય છે. ૧૬૩

દંદ્રૂકુષ્ઠહરં ચૈવ દારિદ્ર્યં હરતે ધ્રુવમ્ ।

સર્વતીર્થપ્રદં ચૈવ સર્વકામપ્રવર્ધનમ્ ॥ ૧૬૪ ॥

દંદ્રૂર અને કોડના રોગને હરે છે અને દારિદ્ર્યને નિશ્ચય દૂર કરે છે.
તથા સર્વ તીર્થોના પુણ્યને આપનાર અને સર્વ કામની વૃદ્ધિકરનાર છે. ૧૬૪

યઃ પઠેત્પ્રાતરુત્થાય ભક્ત્યા નિત્યમિદં નરઃ ।

સૌખ્યમાયુસ્તથાઽરોગ્યં લભતે મોક્ષમેવ ચ ॥ ૧૬૫ ॥

જે મનુષ્ય પ્રભાતે ઉઠીને ભક્તીસહ આતો પાઠ કરે, તે સુખ આયુ
આરોગ્ય અને મોક્ષને પામે છે. ૧૬૫

અગ્નિમીલે નમસ્તુભ્યમિષેત્વોર્જેસ્વરૂપિણે ।

અગ્ન આયાહિ વીતસ્ત્વં નમસ્તે જ્યોતિષાં પતે ॥ ૧૬૬ ॥

અગ્નિ મીડે તમને નમસ્કાર છે. ઇષેત્યોર્જે એવા મંત્ર સ્વરૂપી, તા-
રામન્ડલના શ્વામી સૂર્યનારાયણને નમસ્કાર છે. ૧૬૬

શાન્નો દેવિ નમસ્તુભ્યં જગન્નમોઽસ્તુ તે ।

પંચમાયોપવેદાય નમસ્તુભ્યં નમો નમઃ ॥ ૧૬૭ ॥

શન્નો દેવી એવા મંત્ર તે રૂપી, આપને નમસ્કાર છે. જગતના ચક્ષુ
આપને નમસ્કાર છે. પાંચમા ઉપવેદ રૂપી તમને નમસ્કાર છે, પુનઃ પુનઃ
નમસ્કાર છે. ૧૬૭

પદ્માસનઃ પદ્મકરઃ પદ્મગર્ભસમદ્યુતિઃ ।

સપ્તાશ્વરથસંયુક્તો દ્વિભુજઃ સ્યાત્સદા રવિઃ ॥ ૧૬૮ ॥

કમળ જેતું આસન છે, કમળ જેના હાથમાં છે. કમળના ગર્ભ સમાન
જેની કાન્તિ છે. સાત અશ્વે કરીને યુક્ત છે રથજેનો તથા એ ભુજ વાળા
રવિ સદા અમારી પાસે રહે. ૧૬૮

આદિત્યસ્ય નમસ્કારં યે કુર્વેતિ દિને દિને ।

જન્માંતરસહસ્રેષુ દારિદ્ર્યં નોપજાયતે ॥ ૧૬૯ ॥

જે કોઈ મનુષ્ય રોજ રોજ આદિત્યને નમસ્કાર કરે છે. તે *હજારો
જન્મમાં પણ દરિદ્ર થતો નથી. ૧૬૯

ઉદયગિરિરુપેતં ભાસ્કરં પદ્મહસ્તં નિશ્ચિલભુવનનેત્રં રત્નરત્નોપમેયમ્ ।

તિર્ગિહ્વારિમુગેદ્રં બોધકં પદ્મિનીનાં સુરવરમભિવંદે સુંદરં વિશ્વવંદ્યમ્

જે મેરૂ પર્વતમાંથી ઉદય થાય છે. એવા ભાસ્કર કે જેના હાથમાં
કમળ છે, અનિલ ભુવનનાનેત્ર તથા રત્નરત્નોપમેય છે. તિમિર રૂપી
હાથીનો નાશ કરવામાં મુગેન્દ્રના સમાન અર્થે કમળને જાણનારા, તથા સુ-
રવર જેને પ્રણામ કરે છે, એવા સુંદર અને વિશ્વને વન્દન કરવા યોગ્ય છે.

इति श्रीभविष्योत्तरपुराणे श्रीकृष्णार्जुनसंવાदे

आदिसहृदयस्तोत्रं संपूर्णम् ।

महादेव राम चं. जागुष्टे बुकसल

पुस्तकलय.

त्रणरवाजे-अमनावा.

પાંચવા સાયક વાર્તાનાં પુસ્તકોડ્યાંથી લેશે !

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગૃષ્ટે બુકસેલર ત્રણ દરવાજે અમદાવાદ.

રમણ અને તારા. (ભાગ્યદિન ખટલે જેન).....	૧—૬—૦
રશ્મિક લલિતા. (આધુનિક સમયના જમાનાની વાર્તા).....	૦—૧૨—૦
રમણાગૌરો અને પ્રહાદ. (યોગ્ય શ્રી ન મલવાથી નીપજતાં પરીણામ.)	૦—૮—૦
રમણનગર રહસ્ય. (ધર્મનો જય અને પાપનો હાથ).....	૮—૦—૦
જગદેવ પરમાર. અને વીરમતી. (વરસ પ્રધાન્ય વાર્તા.)	૧—૦—૦
પૃથુરાજ શ્યામલાલ. અને સદાચરણી.....	૧—૪—૦
અંગેશિયત નાઈટસ. (જેને ભાગ સંપૂર્ણ.).....	૨—૮—૦
સંસારી ચિત્ર દ્વાર પણ કોણ લે છે. (શ્રીનું આત્મ ચરિત્ર)	૧—૪—૦
દિલ્લખાન રમુજ ભંડાર. (દાજર જવાળી ચુટકા સંગ્રહ)	૦—૮—૦
આલેન્ડુ. (વિરસ પ્રધાન્ય વાર્તા).....	૦—૮—૦
ગુજરાતની જુની વાર્તા. (સરદારના પરાક્રમ).....	૧—૪—૦
સ્વર્ગ અને અભિમાન.....	૧—૪—૦
ભોજ અને કાલીદાસ. (મંમત સાથે જ્ઞાન આપનારી વાર્તાઓનો સાથહ.)	૦—૧૦—૦

હવેલા પુસ્તકો હિંમત રાનોપયોગી બીજા પુસ્તકો નાવેલો પ્રચલ્લ વાર્તા તેમજ જ્યોતિષ સમંદી મુસલમાની કોસ્મો. વિગેરે સંસ્કૃત, ગુજરાતી, હિંદુસ્તાની પુસ્તકોનો તમે ક્યાંકલાગ અર્થે આનાની ટીકાટ મોકલવાથી મોકલવામાં આવશે.

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગૃષ્ટે બુકસેલર.

પુસ્તકાલય—અમદાવાદ.

